

Tilinpäätösanalyysi maali- ja tapettikaupalle

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma, Hämeenlinna

Syksy 2021

Mari Saarhelo

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tilinpäätösanalyysi toimeksiantajayritykselle, josta työssä käytettiin nimeä Yritys X. Toimeksiantaja on maalia ja tapetteja myyvä pienyritys. Tarve analyysille lähti yrityksen operatiivisen johdon kiinnostuksesta hahmottaa kuukausittaisia raportteja laajemmin yrityksensä liiketoimintaa. Analyysin kohteeksi valittiin Yritys X:n tilinpäätökset vuosilta 2016-2020. Näiden katsottiin antavan tarpeeksi kattava kuva yrityksen talouden kehityksestä.

Työn teoreettinen osuus aloitettiin esittelemällä tilinpäätöksiä Suomessa säätelevää normistoa ja niiden rakennetta. Sen jälkeen käsiteltiin itse tilinpäätösanalyysia: sen historiaa, rakennetta ja heikkouksia. Käytännön osuuden valmisteluissa valittiin tunnusluvut, oikaistiin tilinpäätökset ja laskettiin tunnusluvut sekä prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset. Tämän jälkeen varsinaisessa analyysissa tunnuslukuja vertailtiin yrityksen vuosien välillä, sekä toimialatilastoihin ja ohjearvoihin.

Analyysin perusteella todettiin, että vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden suhteen Yritys X:n tilanne on erinomainen, mutta kannattavuuden ja tehokkuuden suhteen sillä on parantamisen varaa. Korjaustoimiksi suositeltiin ensisijaisesti investointeja, jotka myyntiä kohottamalla saisivat kannattavuuden nousuun, sillä niihin yrityksellä on hyvät mahdollisuudet. Yritys X:n edustaja oli tyytyväinen työn sisältöön, ja sanoi keskittyvänsä entistä enemmän kannattavuuden parantamiseen.

Author Mari Saarhelo

Year 2021

Subject Financial Statement Analysis for a Paint and Wallpaper Store

Supervisor Asta Mattila

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to produce a financial statement analysis for the client company referred to in this work as Company X, a retailer specializing in interior design products including wallpaper and paint. This analysis was borne out of the need of Company X's operative leadership to gain a wider understanding of their company's business. Company X's financial statements for years 2016-2020 were chosen as the main material for the analysis.

The theoretical part of the work was initiated by examining the structure of financial statements in Finland. After that, the history, structure, and weaknesses of financial statement analysis were examined. The empirical part began with the preparatory work of choosing ratios, standardising the financial statements, and calculating percentage versions of the statements. In the actual analysis the chosen ratios were compared against different years, industry statistics, and commonly accepted guidelines.

Based on the analysis it was discovered that while Company X's solvency and liquidity were excellent, its profitability and efficiency could be improved. The main correction suggested for this were investments that aim at raising profitability by increasing sales, as the company can well afford them. The company was pleased with the work done, and while no immediate action was taken, their representative made a note of focusing on the profitability issue.

Keywords Financial statement, financial statement analysis, financial management, ratios

Pages 47 pages and appendices 17 pages

Sisälllys

1	Johdanto	2
1.1	Toimeksiantajayrityksen esittely	2
1.2	Tutkimuskysymykset, -tavoitteet ja -menetelmät	2
1.3	Työn rakenne	5
2	Tilinpäätöksen ja tilinpäätösanalyysin teoria	6
2.1	Tilinpäätös	6
2.1.1	Tuloslaskelma	7
2.1.2	Tase	9
2.1.3	Liitetiedot	11
2.2	Tilinpäätösanalyysi	12
2.2.1	Tilinpäätösanalyysin historiaa	12
2.2.2	Tilinpäätösanalyysin rakenne	14
2.2.3	Tilinpäätösanalyysin haasteet ja ongelmat	21
3	Käytännön toteutus	22
3.1	Tunnuslukujen ja menetelmien valinta	23
3.2	Tilinpäätösten oikaisu	24
3.3	Prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset	28
3.4	Tunnuslukujen vertailu toimialaan, ohjearvoihin ja vuosien välillä	31
3.4.1	Liikevaihdon muutos-%	32
3.4.2	Myyntikate-%	33
3.4.3	Liiketulos-%	34
3.4.4	Oman pääoman tuotto -%	36
3.4.5	Omavaraisuusaste-%	37
3.4.6	Quick Ratio	38
3.4.7	Ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoajat	40
3.4.8	Vaihto-omaisuuden kiertoaika	42
4	Yhteenveto	43
4.1	Tulosten hyödyntäminen	43
4.2	Yritykseltä saatu palaute analyysistä	44
	Lähteet	45

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1 - Yrityksen talouden terveystriangulaatio	16
Taulukko 1 - Liikevaihdon muutos-%.....	32
Taulukko 2 - Myyntikate-%.....	33
Taulukko 3 - Liiketulos-%.....	34
Taulukko 4 - Oman pääoman tuotto -%	36
Taulukko 5 - Omavaraisuusaste-%.....	37
Taulukko 6 - Quick Ratio.....	39
Taulukko 7 - Ostovelkojen kiertoaikat (päiviä).....	40
Taulukko 8 - Myyntisaamisten kiertoaikat (päiviä)	40
Taulukko 9 -Vaihto-omaisuuden kiertoaika (päiviä)	42

Liitteet

Liite 1	Alkuhaastattelu yrityksen edustajan kanssa
Liite 2	Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava
Liite 3	Tasekaava
Liite 4	Yritys X:n viralliset tuloslaskelmat tarkastelujaksolla
Liite 5	Yritys X:n viralliset taseet tarkastelujaksolla
Liite 6	Yritys X:n oikaistut/analyysituloslaskelmat tarkastelujaksolla
Liite 7	Yritys X:n oikaistut/analyysitaseet tarkastelujaksolla
Liite 8	Yritys X:n prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset tarkastelujaksolla
Liite 9	Käytettyjen tunnuslukujen laskukaavat

1 Johdanto

1.1 Toimeksiantajayrityksen esittely

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi vuonna 1993 perustettu länsisuomalainen osakeyhtiö, jonka virallinen toimialaluokitus on maalien vähittäiskauppa (toimialaluokitus 47522). Www-sivuillaan yritys ilmoittaa olevansa ”palveleva sisustuskauppa”. Yritys haluaa pysyä anonyyminä, joten siihen tullaan tässä työssä viittaamaan nimellä ”Yritys X”. Yritys on vuodesta 2018 asti työllistänyt 13 työntekijää ja sen liikevoitto on vuosien 2018-2020 aikana pysynyt 300 000:n euron läheisyydessä. Yritys valikoitui opinnäytetyön toimeksiantajaksi yrityksen ilmaistua kiinnostuksensa saada raportti taloudellisesta tilanteestaan. Yritys löysi työn toteuttajan tämän tarjottua tilinpäätösanalyysipalveluita henkilökohtaisten kontaktiensa kautta.

1.2 Tutkimuskysymykset, -tavoitteet ja -menetelmät

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset on listattu alla. Kysymykset on jaoteltu teoria- ja empiriapohjaisiin.

Teoriapohjaiset

1. Millainen on tilinpäätöksen sisältö Suomessa?
 - a. Millainen normisto säätelee tilinpäätöksen rakennetta?
2. Miten muodostetaan toimiva tilinpäätösanalyysi?
 - a. Millaisissa tilanteissa tilinpäätösanalyysiä voidaan hyödyntää?
 - b. Miten valitaan analyysiin osat, jotka tukevat juuri senkertaisen analyysin tavoitetta?
 - c. Miten varmistetaan, että analyysin tulokset ovat luotettavia?
3. Mitkä ovat tilinpäätösanalyysin vahvuudet ja heikkoudet?

Empiriapohjaiset

1. Millainen Yritys X:n kulurakenne on?
2. Millaisella tasolla Yritys X:n maksuvalmiuden, vakavaraisuuden, kannattavuuden ja tehokkuuden tunnusluvut toimialaansa nähden ovat?
3. Mitkä ovat Yritys X:n taloudelliset näkymät tulevaisuudessa?

4. Mitä hyötyä yrityksen operatiivinen johto kokee saavansa tilinpäätösanalyysin tuloksista?

On monia sidosryhmiä, jotka ovat kiinnostuneita yritysten taloudellisesta tilanteesta. Esimerkiksi sijoittajat haluavat tietää, onko yritykseen turvallista sijoittaa rahaa; kun taas yrityksen operatiivinen johto haluaa tukea strategisille päätöksilleen. Tilinpäätökset ovat keskeinen lähde, josta kuvaa yrityksen taloudesta voidaan lähteä muodostamaan. Niiden tulkinta on usein kuitenkin hankalaa, eikä yksittäinen tilinpäätös anna kattavaa kuvaa. Tilinpäätösanalyysin yleisenä tavoitteena voidaankin nähdä tilinpäätöksistä kerättävän datan muokkaaminen helpommin hahmotettavaan ja ennenkaikkea vertailtavaan muotoon. Tämä opinnäytetyö keskittyy ensisijaisesti yrityksen operatiivisen johdon näkökulmaan tilinpäätösanalyysissä. Työn tavoitteena on tuottaa tilinpäätösten pohjalta tunnuslukuja ja niiden pohjalta tehtyä analyysiä. Tämä analyysi puolestaan toimii kohdeyrityksen operatiivisen johdon päätösten tukena ja auttaa johtoa saamaan kattavan kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Tämän opinnäytetyön voidaan katsoa yhdistävän laadullista eli kvalitatiivista ja määrällistä eli kvantitatiivista lähestymistapaa. Kuten Piekkari ja Welch (2020, s. 300) selittävät, kyseiselle menetelmälle ei ole vielä vakiintunutta termiä suomenkielisessä tieteelliseen keskustelussa, vaan samaan käsitteeseen voidaan viitata useilla tavoilla, esimerkiksi triangulaationa, integraationa tai sekametodina. Käytän kuitenkin tässä heidän suosittamaansa termiä ”monimenetelmätutkimus”.

Kuten Piekkari & Welch (2020, s. 302) selittävät, monimenetelmäisyys voi toteutua useassa vaiheessa tutkimusta. Tässä työssä monimenetelmäisyys tapahtuu ensisijaisesti heidän nimeämässään vaiheessa 3, analyysi. Keskeinen aineisto (usean vuoden tilinpäätökset) on numeerista, mitä voidaan pitää määrällisen tutkimuksen piirteenä, erityisesti kun siihen sovelletaan joitakin tilastoanalysoinnin menetelmiä, kuten kvartiilien ja mediaanien tarkastelua (Vilka, 2015, s. 43). Vilkan (2015, s. 43) mukaan määrällisessä tutkimuksessa keskitytään säännönmukaisuuksiin ja poikkeamat karsitaan pois analyysistä. Tilinpäätösten oikaiseminen eli standardointi vertailukelpoisiksi tilinpäätösanalyysin osana lähestyy tätä näkökulmaa. Standardointi toki ei sinällään ole itse analyysiä, vaan aineiston muokkaamista analysoitavaksi. Toimialavertailu valmiiseen tilastoon voidaan sinällään jo nähdä

merkittävänä tietona, ja jos tämä opinnäytetyö jättäisi tilinpäätösanalyysin siihen vaiheeseen, voitaisiin katsoa kyseessä olevan yksinomaan määrällinen tutkimus, joka kertoo, miten Yritys X vertautuu toimialaansa valituilla mittareilla. Tässä vaiheessa on kuitenkin vastattu lähinnä vain tutkimuskysymykseen 2., eli tunnuslukujen tasoon alaan nähden. Kysymyksien 3. ja 4., eli yrityksen tulevaisuuden näkymät ja johdon kokema hyöty analyysista, vastaus vaatii myös kvalitatiivista otetta. Kuten Vilkka (2015, s. 76) toteaa, laadullisessa tutkimuksessa tutkittavan ilmiön konteksti on tärkeässä roolissa. Näin toimii myös tilinpäätösanalyysi pyrkiessään selittämään tilinpäätösten lukuja laajemmalla kontekstilla, jossa tilinpäätökset ovat muodostuneet. Lisäksi haastattelut, joilla tässä työssä pyritään saamaan vastaus kysymykseen 4., nähdään lähes kaikessa kirjallisuudessa (kts. esim. Vilkka, 2015, s. 73; Juuti & Pusa, 2010, s. 12) esimerkkinä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmästä. Periaatteessa vastaus olisi kerätä myös puhtaan määrällisellä kyselyllä, jossa kysytään esimerkiksi tyytyväisyyttä analyysin tuloksiin asteikolla 1-5. Koska yrityksen johto on kuitenkin pieni, vastaajia on vain yksi. Haastattelu voidaankin täten nähdä mielekkäämpänä tapana kerätä aineisto.

Tarkemmin ottaen tässä opinnäytetyössä kyseessä on tapaustutkimus. Tapaustutkimus on hieman hankalasti määriteltävissä oleva käsite, sillä termi ”tapaus” itsessään voi tarkoittaa montaa asiaa. Vuoren (n.d.) määritelmän mukaan tapaustutkimuksessa ”tutkimusasetelma rakennetaan yhden tutkittavaa ilmiötä edustavan tapauksen tai pienen, valikoidun tapausten joukon varaan”, ja tapaus voi olla organisaatio, ryhmä, prosessi tai yksilö. Piekkarin ja Welchin (2020, s. 198) mukaan aineistoa tulee ”olla runsaasti” ja tarkastelu tehdä ”luonnollisessa asiayhteydessä”, mihin tässä on pyritty ottamalla käsiteltäväksi tilinpäätökset viideltä vuodelta liitteineen, ja keräämällä tarvittavat lisätiedot yrityksen edustajien haastatteluilla. Olennaista kuitenkin on pystyä rajaamaan tapaus, mikä se ikinä sitten onkaan, selkeästi (Eriksson & Koistinen, 2014, s. 6). Tässä työssä tapaus on organisaatio, eli Yritys X. Tarkemmin ottaen voidaan katsoa, että tapaus on Yritys X:n talous, sillä yritystoimintaan sisältyy monia muitakin osa-alueita, esimerkiksi henkilöstön suhteita, joita tässä työssä ei käsitellä.

On myös huomionarvoista, että monimenetelmätutkimus ja tapaustutkimus nähdään kirjallisuudessa toisiaan tukevinä lähestymistapoina. Eriksson ja Koistinen (2014, s. 10), korostavat monimenetelmäisyyden mahdollisuutta tuottaa syvempää ja kattavampaa tietoa

tapauksesta kuin mitä yksittäinen menetelmä sallisi. Kananen (2015, s. 67) pitää monimenetelmäisyyttä tapaustutkimukselle ”tyypillisenä”. Toisaalta Vilkka (2015, s. 45) huomauttaa, että monimenetelmätutkimuksessa on riskinsä, ja se vaatii tutkijalta huolellisuutta. Tässä työssä voidaan kuitenkin katsoa, että tapaustutkimus tutkimuksen menetelmänä oikeuttaa monimenetelmäisyyden mukanaan tuomat haasteet.

1.3 Työn rakenne

Työn teoriaosuudessa käydään ensin läpi tilinpäätöksen rakennetta ja merkitystä. Sen jälkeen avataan tilinpäätösanalyysin historiaa, minkä jälkeen esitellään tilinpäätösanalyysin yleistä kulkua. Osuuden lopussa esitetään myös mahdollista kritiikkiä tilinpäätösanalyysiä kohtaan ja perustellaan sen valinta tämän opinnäytetyön kohteeksi.

Teorian käsittelyn jälkeen käydään läpi analyysiin valitut tunnusluvut perusteluineen ja niiden laskukaavat. Työn käytännön toteutus aloitettiin Yritys X:n edustajan haastattelulla (liite 1.), jonka tavoitteena on kartoittaa yrityksen taustoja ja tulevaisuuden suunnitelmia. Haastattelu oli keskeinen lähde tunnuslukujen ja analyysin vaiheiden valinnassa, mutta myös teoriaosuudessa esiteltyä yrityksen talouden terveyskolmiota käytetään pohjana tunnuslukujen valinnalle.

Työn keskeisin aineisto ovat Yritys X:n tilinpäätökset analyysin toteutusta edeltäviltä viideltä vuodelta (vuodet 2016-2020), joiden perusteella tunnusluvut lasketaan. Tunnuslukuja vertaillaan useammasta eri lähteestä kerättyihin ohjearvoihin. Näistä lähteistä keskeinen on Yritystutkimus ry:n *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi*, mutta tarvittaessa ohjearvoja haetaan myös muista lähteistä. Tunnuslukuista tehtiin myös toimialavertailua Finnvera Oy:n tarjoamien tilastojen perusteella.

Työn viimeisessä luvussa esitetään tilinpäätösanalyysin perusteella tehty arvio Yritys X:n tulevaisuuden näkymistä ja annetaan mahdollisia kehitysehdotuksia. Tämän jälkeen käydään läpi lyhyesti yritykseltä saatu palaute analyysin tuloksista.

2 Tilinpäätöksen ja tilinpäätösanalyysin teoria

2.1 Tilinpäätös

Tilinpäätös on Suomessa useimpien yhteisömuotojen ja ammatinharjoittajien lakisääteinen velvollisuus. Keskeinen tilinpäätöksestä ja sen sisällöstä määrävä laki on Kirjanpitolaki (KPL) (Kirjanpitolaki 1997/1336), jonka 3. luku keskittyy määrittämään tilinpäätöksiltä vaaditun sisällön. KPL:n 3. luvun 2 §:n mukaan tilinpäätöksen tulee antaa ”oikea ja riittävä kuva” yhteisön toiminnasta, sekä käsitellä vain olennaiset asiat. Kuten Leppiniemi ja Kaisalahti (2016, s. 129) tarkentavat, ”oikea ja riittävä kuva” sekä olennaisuus ovat molemmat kuitenkin hyvin riippuvaisia siitä, millä toimialalla kirjanpitovelvollinen toimii. Tietyt perusrakenteet ovat kuitenkin aina samat. KPL:n 3. luvun 1 §:n mukaan kaikissa tilinpäätöksissä tulee olla ”tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaava tase” ja ”tuloksen muodostumista kuvaava tuloslaskelma”. Lisäksi suuryritysten (KPL 1. luku 4c §) ja merkittävien yhteisöjen (KPL 1. luku 9 §) tulee lisätä tilinpäätökseen ”varojen hankintaa ja niiden käyttöä selvittävä rahoituslaskelma”. Näillä kolmelle laskelmalla tulee olla myös saatavilla edellisen tilikauden vertailutiedot. Tilinpäätöksessä mukana tulee olla myös liitetiedot, jotka takaavat, että tilinpäätöksen lukija pystyy muodostamaan lain vaatiman ”oikea ja riittävä kuvan” yrityksen taloudellisesta asemasta. Näistä liitetiedoista erikseen on määrätty toimintakertomuksesta (KPL 3. luku 1 a §), jonka toimittaminen on jälleen suuryritysten, merkittävien yhteisöjen ja julkisten osakeyhtiöiden velvollisuus. Koska tässä työssä analysoitu yritys ei täytä suuryrityksen tai merkittävän yhteisön määritelmää, eikä ole julkinen osakeyhtiö, keskittyvät tämän luvun alaluvut tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen ulkopuolisten liitetietojen käsittelyyn.

Kirjanpitolain lisäksi Suomessa on käytössä myös muuta normistoa, joka ohjaa tilinpäätöksien muodostumista. Kirjanpitoasetuksessa (KPA) mm. määritellään taseen ja tuloslaskelman kaavat, sekä eritellään tarkemmin tilinpäätökseen tarvittavia liitetietoja (Kirjanpitoasetus 1997/1339). Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (1735/2015) helpottaa kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä näille yrityksille syntyvää työmäärää vähentämällä niiltä vaadittavia tietoja. EU-direktiivi 2013/34/EU ” tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista” vaikuttaa myös taustalla Suomen tilinpäätöskäytäntöön, ja

on ollut olennaisessa roolissa pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksiin liittyvän hallinnon keventämisessä. Näiden yleisten säädösten ohella jokaisen yhteisön tilinpäätöksiin vaikuttavat myös kyseistä yhteisömuotoa säätelevät lait ja asetukset. Tällaisia lakeja ovat esimerkiksi Osakeyhtiölaki (OyL), Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (AKL) ja Yhdistyslaki (YhdL). Osakeyhtiölaki on näistä yhteisölaeista tämän työn kannalta ainoa merkittävä, sillä käsiteltävä yritys on muodoltaan osakeyhtiö. OyL:n 8. luku (Osakeyhtiölaki 2006/624), jossa tilinpäätöstä käsitellään suoraan, antaa varsin vähän lisäohjeita tilinpäätöksen sisällöstä, lukuunottamatta toimintakertomusta, vaan kehottaa noudattamaan KPL:a. Kokonaisuutena OyL on kuitenkin tilinpäätöksen kannalta hyvin merkittävä säädellensä osakkeiden ja oman pääoman käsittelyä.

KPL:n (8. luku 1-2 §) mukaisesti Suomessa toimii myös Työ- ja elinkeinoministeriön alainen Kirjanpitolautakunta (KILA). Lautakunnan tehtäviin kuuluvat yleisellä tasolla pätevien kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevien ohjeisen laatiminen, mahdollisten yksittäisten poikkeusten myöntäminen, lausuntojen antaminen ja työ- ja elinkeinoministeriön tukeminen kirjanpitoon liittyvissä asioissa (Kirjanpitolautakunta, ei pvm). Esimerkiksi lautakunnan ”Yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä” (2006) tekee selvennyksiä KPA:n tuloslaskelma- ja tasekaavoihin, erityisesti niiden vähimmäissisältöön.

Kaikkien tarkempien ohjeiden lisäksi KPL (1. luku 3 §) vaatii noudattamaan ”hyvää kirjanpitoa”, jota laki itsessään ei määrittele tätä pidemmälle. Onkin selvää, että vaikka tilinpäätös on toisaalta hyvin monilta osin tarkkaan säädelty, sen säätely on monimutkainen verkosto, joka tietyissä kohdissa jättää myös tarkoituksellista tulkinnanvaraa siihen, miten asiat esitetään.

2.1.1 Tuloslaskelma

Kuten kappaleessa 2.1 todettiin, kirjanpitolain (KPL) mukaan (KPL 3. luku 1. §) tuloslaskelma määritellään siksi tilinpäätöksen osaksi, joka kuvaa tuloksen muodostumista.

Kirjanpitoasetus (KPA) tarjoaa (KPA 1. luku 1-2. §) yrityksille mahdollisuuden esittää tuloslaskelma joko kululajikohtaisena tai toimintokohtaisena. Suomalaiset yritykset suosivat merkittävässä määrin kululajikohtaista tuloslaskelmaa (Salmi, 2020, s. 32). KPA:n kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava löytyy liitteestä 2.

Kuten Yritystutkimus ry (2017, s. 12), asian ilmaisee, kyseessä on käytännössä vähennyslasku. Vähentämällä kaikki tilikaudelle kuuluvat kuluerät liikevaihdosta, päädytään lopulta välisummien kautta tilikauden voittoon tai tappioon. KPA antaa yhteisöille mahdollisuuden joustaa kaavasta (KPA 1. luku 9-11. §) täydentämällä, yhdistelemällä, nimeämällä uudelleen tai jättämällä tuloslaskelmasta pois eriä, kunhan oikean ja riittävän kuvan antamisen ehto edelleen täyttyy. On myös tärkeää huomata, että KPL:n mukaisilla pien- ja mikroyrityksillä on mahdollisuus halutessaan esittää tuloslaskelmansa hieman lyhyemmässä muodossa kuin mitä KPA tuloslaskelman kaavasta säättää. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (2. luku 1. § ja 4. luku 1. §) antaa näiden yritysten yhdistää tuloslaskelmakaavan kohdat 1-5 eli liikevaihdon, varastojen muutokset, valmistuksen omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot ja materiaalit ja palvelut, riviksi nimeltä Bruttotulos. Muilta osin pien- ja mikroyritysten tuloslaskelman kaava vastaa suurempien yritysten kaavaa.

Maallikko kiinnittää tilinpäätöstä tarkastellessaan todennäköisesti ensisijaisesti huomiota tuloslaskelman voitto/tappio -riviin. Ajatellaan, että niin kauan kuin yritys ei ole tappiollinen, se on kannattava. Asiantuntija osaa kuitenkin tarkastella tuloslaskelmaa laajemmin ja hahmottaa eri välisummien ja erien merkityksen. Liikevaihto kertoo yrityksen toiminnan volyymin: ovatko tuotteet ja palvelut myyneet, löytävätkö asiakkaat yrityksen. Liikevoitto/-tappio kertoo paljonko liikevaihdosta jää jäljelle, kun liiketoiminnan itsensä suoraan tai epäsuorasti aiheuttamat kulut vähennetään. Liikevoitto/-tappio on neutraali yrityksen rahoitusrakenteen suhteen. Jos kyseessä on tappiollinen rivi, yrityksellä ei ole rahaa kattaa mitään tuloslaskelman myöhemmistä eristä: rahoituskuluja, verotusta tai omistajien osinkoja (Salmi, 2020, s. 35). Siirryttäessä tuloslaskelman riville ”voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja” näistä ollaan käsitelty rahoituksen osuus. Tämän rivi kertoo siis, onko yritys joutunut käyttämään rahaa kattaakseen rahoituskulunsa ja sen vertailu liikevaihtoon antaa jonkinlaista käsitystä siitä, millainen yrityksen rahoitusrakenne on. Kirjallisuudessa kyseessä on kuitenkin varsin vähäiselle huomiolle jäävä välisumma. Seppänen (2011, s. 42) ohittaa sen käsitellessään tuloslaskelman tärkeimpiä eriä. Salmella (2020, s. 36) on siitä tuloslaskelman erien läpikäynnissään vain kursorinen maininta. Tämän luvun ja laskelman viimeisenä olevan voitto/tappio-rivin väliin sijoittuu eriä, joita ei voida suoraan nähdä menoina, kuten esimerkiksi kalustopoistot. Ne kuitenkin vähentävät tulosta. Lopullisella ”tilikauden voitto (tappio)”-rivillä on eniten merkitystä yrityksen omistajille. Se

kertoo, mitä heille jää jäljelle, kun kaikki muut (rahoituslaitokset, verottaja, työntekijät, jne.) ovat saaneet osuutensa. Pelkän loppusumman tarkastelu onkin varsin rajoittunut näkökulma, joka ottaa huomioon vain yhden yrityksen sidosryhmän tarpeet ja tavoitteet.

2.1.2 Tase

Kuten tuloslaskelmalla, taseellakin on kirjanpitolain mukainen määritelmä, jonka mukaan tase kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa (KPL 3. luku 1. §). Toisin kuin tuloslaskelmalle, taseelle on kirjanpitoasetuksessa määritelty vain yksi kaava (KPA 1. luku 6. §), joka löytyy liitteestä 3. Taseen tavoitteena on kertoa yrityksen varojen, velkojen ja oman pääoman määristä ja suhteista. Kuten Seppänen (2011, s. 45) kertoo, tase voidaan esittää seuraavana yhtälönä: $\text{Varat} = \text{Velat} + \text{Oma pääoma}$. Kyseinen yhtälö on kuitenkin hieman yksinkertaistetusti ilmaistu, sillä taseeseen lukeutuu näiden erien lisäksi myös muita, laskennallisia eriä. Täydennettynä näillä varauksilla ja poistoeroilla, saadaan seuraava kaava: $\text{Varat} = \text{Velat} + \text{Oma pääoma} + \text{poistoerot} + \text{varaukset}$

Varat muodostavat taseen Vastaavaa-puolen (tunnetaan myös nimellä aktiivat) ja velat, oma pääoma, poistoerot ja varaukset yhdessä Vastattavaa-puolen (tunnetaan myös nimellä passiivat). Kuten taseyhtälö osoittaa, tämä tarkoittaa myös, että näiden puolien tulee olla yhtä suuret. Jos puolet eivät täsmää, taselaskelmassa on vähintään yksi virhe.

Taseen Vastaavaa-puolella keskeistä on jako pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. KPL (4. luku 3. §) määrittelee näiden eroiksi tuoton joko vain yhdellä tilikaudella (vaihtuva vastaava) tai useammalla (pysyvä vastaava). Käytännössä siis vaihtuvat vastaavat muutetaan kokonaisuudessaan rahaksi alle vuoden kuluessa niiden hankinnasta tai valmistuksesta. Pysyvät vastaavat puolestaan ovat yrityksen omistuksessa pidempään. Mutta kuten Salmi (2020, s. 39) huomauttaa, tämä ero ei aina ole niin suoraviivainen, vaan perustuu oletuksiin siitä, kuinka nopeasti vastaava hyödynnetään. Saamiset voivat viedä odotettua pidempään tai omaisuutta voidaan myydä aiottua aiemmin. Tase-erien järjestys määräytyy Yritystutkimus ry:n (2017, s. 27) mukaan sen perusteella, kuinka helppo erät on muuttaa rahaksi. Tämä selittää myös, miksi pysyvät vastaavat esitetään ennen vaihtuvia vastaavia. Pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin jaottelussa syntyvien ongelmien lisäksi Vastaavaa-puolella ongelmia tuottaa myös yrityksen omaisuuden arvostus. Vastaavissa on monia eriä, joiden

arvo ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Hyvänä esimerkkinä tästä on vaihto-omaisuus, eli yrityksen erilaiset varastot. KPL (4. luku 5. §) tarjoaa mahdollisuuden määritellä vaihto-omaisuuden hankintamenot useammalla eri tavalla. Sen mukaan välittömät menot tulee aina laskea hankintamenoihin, mutta jättää yrityksille tulkinnanvaraa käyttämällä termiä ”kohtuullinen osuus”, mitä tulee välillisiin menoihin. Lisäksi, jos varastoon on hankittu/tuotettu samanlaisia hyödykkeitä useampana eri ajankohtana eri hinnoilla, KPL (ibid.) sallii yrityksen valita useammasta eri menetelmästä määriteltäessä, mitkä hyödykkeet (ts. millä hankintamenolla hankitut hyödykkeet) lasketaan edelleen varastossa oleviksi. Nämä menetelmät tunnetaan yleisesti FIFO (First In, First Out), LIFO (Last In, First Out) ja keskihintamenetelminä. Valittu menetelmä voi vaikuttaa merkittävästi vaihto-omaisuuden tasearvoon, jos hankintamenot ovat vaihdelleet hyödykkeiden hankintakauden aikana (Salmi, 2020, s. 41). Elinkeinoverolaki (EVL) (14 §) kuitenkin olettaa käytetyn FIFO-menetelmää, jos minkään muun menetelmän käytöstä ei ole esittänyt todisteita, mikä jonkin verran rajoittaa arvostusmenetelmän valintaa.

Taseen Vastattavaa-puoli jakautuu puolestaan ensisijaisesti omaan ja vieraaseen pääomaan. Se kertoo, millainen yrityksen rahoitusrakenne on, toisin sanoen, millä Vastaavaa-puolen omaisuus on hankittu. Salmi (2020, s. 46) jakaa oman pääoman hankintakeinot kolmeen kategoriaan: omistajien yritykseen henkilökohtaisesti tekemät sijoitukset, yritykseen jätettävät voittovarot ja tietyissä tilanteissa hankitun omaisuuden arvonnousut. Yleensä yritykseen tehdyt sijoitukset ovat rahaa, mutta myös suoraan yrityksen omistukseen annettu ns. apporttiomaisuus on mahdollista. Nykyisessä osakeyhtiölaissa yksityiseltä osakeyhtiöltä ei enää vaadita vähimmäisosakepääomaa. Julkisella osakeyhtiöllä vaatimus on 80 000 euroa (OyL 1. luku 3. §). Tämä tarkoittaa, että yrityksen alkuvaiheessa se voi periaatteessa olla täysin vailla omaa pääomaa, kunnes voittovaroja alkaa kertyä. Yleisesti ottaen tämä ei kuitenkaan ole suositeltava tilanne, sillä vieraaseen pääomaan liittyy lähes aina akuutimpia velvoitteita taloudellisia velvoitteita kuin omaan pääomaan. Vieras pääoma on velkaa, ja sillä on sovitut takaisinmaksuajat ja yleensä myös sovitut korkoprosentit. Yrityksen näkökulmasta oma pääoma olisi parempi, mutta yritykseen sijoittajalle lainan antaminen omistussuuden hankkimisen sijaan tarkoittaa suurempaa varmuutta rahojen takaisin saamisesta. Tämän suuremman riskin vuoksi myös oman pääoman tuotto-odotukset ovat yleensä lainojen korkoprosentteja korkeammat (Laitinen & Laitinen, 2014, s. 119).

2.1.3 Liitetiedot

KPL vaatii ilmoittamaan liitetiedoissa kaiken sen, mikä on tarpeellista ”oikean ja riittävän kuvan” muodostamiseksi, jos nämä seikat eivät tule ilmi suoraan taseesta ja tuloslaskelmasta (3. luku 2. §). KPA määrittelee tarkemmin, mitkä kaikki seikat voidaan lukea kuuluviksi tähän kategoriaan. Lista mahdollisista liitetiedoista on pitkä, ja käsittää koko KPA:n 2. luvun, joten jokaista liitetietoa ei tässä käydä erikseen läpi. Pykälä kerrallaan voidaan kuitenkin tiivistetysti todeta joitakin yleisiä suuntaviivoja. Jos tilinpäätöksen esittämistapaan on tullut muutoksia tai on tarvinnut tehdä oikaisuja, näistä tulee ilmoittaa (KPA 2. luku 2. §). Koska tilinpäätösnormisto antaa jonkin verran liikkumavaraa siinä, miten asiat tilinpäätöksessä esitetään, tulee liitetiedoissa kertoa, mitä vaihtoehtoisista menetelmistä on hyödynnetty, tietyin poikkeuksin (KPA 2. luku 2 a. §). Tuloslaskelman liitteinä tulee olla selvitys poistosuunnitelmista ja kaikista poikkeavista eristä ja muutoksista, jos niiden voidaan katsoa olevan olennaisia (KPA 2. luku 3. §). Taseen pysyvistä vastaavista tulee eräkohtaisesti kertoa tilikauden alun määrät ja kauden aikana tapahtuneet muutokset, kuten myös koneiden ja laitteiden kohdalla jäljellä oleva arvo (KPA 2. luku 4. §). Vastattavien puolella puolestaan KPA vaatii selvittämään oman pääoman muutokset tase-eräkohtaisesti, liikkeelle laskettujen osakkeiden tai joukkovelkakirjojen määrän ja oikeudet, sekä erittelemään olennaiset siirtovelkojen ja pakollisten varausten erät (KPA 2. luku 5. §). Jos taseessa on hyödynnetty mahdollisuutta arvostaa joitakin rahoitusvälineitä tai sijoituskiinteistöjä käypään arvoon, tästä prosessista tulee olla selvitys liitetiedoissa (KPA 2. luku 5 a. §). Jos merkittäviä laskennallisia verovelkoja tai -saamisia ei ole merkitty taseeseen, ne tulee merkitä liitetietona (KPA 2. luku 6. §). Jos yhtiö on ottanut harteilleen vakuuksia, vastuuta tai tehnyt muita merkittäviä tilinpäätöksen ulkopuolisia järjestelyitä, nämä tulee selvittää liitetiedoissa (KPA 2. luku 7. §). Tilintarkastajan palkkiot tulee eritellä sen perusteella, kuinka paljon mihinkin toimeksiantoon, kuten varsinaiseen tilintarkastukseen tai veroneuvontaan on mennyt (KPA 2. luku 7 a. §). Jos yhtiö on tehnyt lähipiiriinsä kuuluvien kanssa normaalista liiketoiminnasta poikkeavia liiketoimia, nämä tulee selvittää liitetiedoissa (KPA 2. luku 7 b. §). Henkilöstöstä liitetietoihin tulee vähintään keskimääräinen määrä, mutta myös palkkojen ja sivukulujen erittelyä, jos tätä ei ole tehty jo itse tilinpäätöksessä, sekä mahdolliset johdolle tai hallituksen jäsenille myönnettyt lainat, vakuudet tai vastuut (KPA 2. luku 8. §). Lisäksi liitetiedoissa tulee ilmetä yhtiön mahdolliset omistusoikeudet muihin yhtiöihin, jos omistusosuus on yli viidesosan, eikä konsernitilinpäätöstä tehdä (KPA 2. luku 9. §). KPA:n

lista ei kuitenkaan tarkoita, että nämä olisivat ainoat mahdolliset liitetiedot, vaan muutakin informaatiota voidaan liitetietoihin tarvittaessa sisällyttää, jotta oikea ja riittävä kuva varmasti muodostuu.

On huomattavaa, että myös liitetietojen kohdalla lain asettamat vaatimukset ovat pien- ja mikroyrityksille muita yrityksiä kevyempiä. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (1753/2015) kattaa nämä erittelyt luvuissaan 3. ja 4. Esimerkiksi KPA:n vaatimusta tilintarkastajan palkkioiden erittelystä ei tässä asetuksessa ole.

2.2 Tilinpäätösanalyysi

2.2.1 Tilinpäätösanalyysin historiaa

Kirjanpidon ja tilinpäätösten historia on itsessään hyvin pitkä. Yksinkertaista kirjanpitoa on harjoitettu jo muinaisina aikoina, kaksinkertaisen kirjanpidon taas katsotaan syntyneen renessanssijan Italiassa. Suomessa ensimmäisenä alan oppikirjana pidetään Aukusti Liliuksen *Käytännöllinen opas yksinkertaisesta kirjanpidosta varsinkin tehdastelijoille ja ammattilaisille* -teosta vuodelta 1862 (Virtanen, 2004, s. 191). Ensimmäinen erillinen kirjanpitolaki tuli voimaan vuonna 1925 (ibid, s. 193). Virtasen (ibid., s. 195) mukaan tämän lain keskeinen vaikutus oli kirjanpidon julkiseksi tuleminen, minkä seurauksena myös muut intressiryhmät omistajien lisäksi pystyivät perehtymään yritysten kirjanpitoon.

Samoihin aikoihin kun Suomessa alettiin esitellä kirjanpidon teoriaa, pidemmälle teollistuneissa maissa kehittyivät ensimmäiset tilinpäätösanalyysissä käytettävät tunnusluvut. Anjumin (2010, s. 126) mukaan maksuvalmiutta mittaava Current Ratio syntyi 1890-luvulla Yhdysvalloissa, ja oli ensimmäinen laajemmassa käytössä ollut tunnusluku. Vuoden 1919 teoksessaan *The Banker's Credit Manual* Alexander Wall (s. 137) käsittelee Current Ratio:ta jo liiankin yleistyneenä analyysimenetelmänä, jonka laiska käyttö voi johtaa analysoijaa harhaan. Wall (1919, s. 141-164) käsittelee kirjansa samassa ja seuraavassa kappaleessa myös muita tunnuslukuja kuten "saatavien" suhdetta liikevaihtoon tai velkojen suhdetta nettovarallisuuteen. Hän ottaa huomioon myös toimialojen erot ja kehottaa vertaamaan yksittäistä yritystä toimialan keskiarvoihin yrityksen sisäisen vertailun lisäksi (ibid, s. 164). Blissin teoksessa *Management Through Accounts* vuodelta 1924 on jo

huomattavasti Wallin seitsemää tunnuslukua kattavampi lista, johon sisältyy mm. erinäisiä voittoprosentteja (s. 22-23) ja varaston, saamisten ja velkojen kiertoaikoja (s. 24-25). Blissin kirjan koko viides luku käsittelee eri toimialojen eroja ja niiden vaikutusta tunnusluvuilta odotettaviin arvoihin. Yleisesti ottaen tässä jo melkein sata vuotta vanhasta teoksesta voidaan löytää suurin osa nykyisinkin käytössä olevista tilinpäätösanalyysin peruseriaatteista.

1930-luvulla toteutettiin useampikin tutkimus, joissa pyrittiin testamaan tunnuslukujen kykyä ennustaa yritysten tulevaa menestystä (Anjum, 2010, s. 127). Anjum pitää Beaverin tutkimusta ”Financial Ratios as Predictors of Failure” vuodelta 1966 alan merkkiteoksena ja pohjana monelle myöhemmälle teokselle. Kyseisessä artikkelissa Beaver (1966) vertailee yli sadan ”epäonnistuneen” yrityksen tunnuslukuja vastaavien menestyneiden yritysten tunnuslukuihin. Kuten Beaver (1966, s. 71) artikkelin alussa muistuttaa, kyse ei ole pelkästään epäonnistumisen ennustamisesta, vaan epäonnistuminen on vain yksi, yleisessä käytössä oleva kriteeri, jolla testata tunnuslukujen ennustamiskykyä.

1960-luvun lopun jälkeen tilinpäätösanalyysin kenttä alkaa olla sen verran laajalle levinnyt, että mitään yksittäisiä tutkimuksia tai teoksia tai edes henkilöitä on hankala nostaa esille. Kallunki (2014, s. 13) tosin mainitsee, että Suomessa on hänen kirjoittaessaan ”viimeisten 20 vuoden aikana” ollut selkeää siirtymää tilinpäätösanalyysin hyödyntämisessä osakesijoittamiseen ja rahoitustieteen teorioiden ottamista mukaan viitekehykseksi. Toisaalta yleisemmällä tasolla taloushallinnossa digitaalistumisen merkitystä ei voida vähätellä. Lahden ja Salmisen (2014, s. 171) mukaan taloudellinen raportointi nähdään entistä tärkeämpänä myös kansainvälisellä tasolla, huolimatta siitä, mikä yrityksen sidosryhmistä on kyseessä. Ulkoinen (tilinpäätöksiin pohjaava) raportointi nopeutuu ja tarkentuu digitalisaation myötä (ibid., s. 175). Sisäisessä raportoinnissa ns. Big Data, eli suuret tietomassat muodostavat omat haasteensa, olennaisen tiedon löytämisessä, kun taloudellista tietoa on saatavissa lähes reaaliaikaisesti ja entistä hienojakoisemmin (Laitinen E. , 2021, s. 355).

2.2.2 Tilinpäätösanalyysin rakenne

Tilinpäätöstä voidaan hyödyntää monilla eri tavoilla. Kallunki (2014, s. 12) määrittelee tilinpäätösanalyysin lyhyesti ”taloudellisen tilan arvioinniksi päätöksentekoa varten”. Seppänen (2011, s. 16) jakaa nämä päätöksentekotilanteet kolmeen pääkategoriaan: pääomien allokointi, toiminnan ohjaus ja valvonta sekä sopimusehtojen muodostaminen ja valvonta. Hän jatkaa (ibid, s. 17) esittämällä kolme käytännön tilannetta, joissa tilinpäätöksen tarjoamaa taloudellista informaatiota tarvitaan päätöksenteon tueksi: strategian ja suorituskyvyn arviointi, luottoriskin arviointi ja yrityksen arvon määrittäminen. Kallunki (2014, s. 12) puolestaan listaa mahdollisiksi konkreettisiksi tilinpäätöksen hyödyntämistilanteiksi osakesijoittamisen, yrityskaupat, johdon palkitsemisen ja verotuskysymykset. Leppiniemi, Leppiniemi & Kaisanlahti (2021, ”Tilinpäätöksen hyödyntäminen”) listaavat edellä mainittujen lisäksi voitonjaon ja liiketaloustieteellisen tutkimuksen. Mihinkään näistä tilanteista ei todennäköisesti riitä tietopohjaksi pelkkä lakisääteinen tilinpäätös ilman minkäänlaista datan jatkokäsittelyä. Erityisesti yritysten vertailua varten tilinpäätökset itsessään ovat joko kankea tai jopa täysin sopimaton väline. Tässä kohtaa tilinpäätöksen silmäily alkaa kehittyä varsinaiseksi tilinpäätösanalyysiksi.

Seppänen (2011, s. 23) aloittaa analyysin yrityksen pelkkää tilinpäätöstä laajemman kontekstin määrittelyllä. Monet muut lähteet jättävät toimialan vain maininnaksi, eivätkä käsittele esim. strategian määrittelyä lainkaan, vaan siirtyvät melko suoraan tilinpäätöksen sisällön esittelystä tunnuslukujen käsittelyyn. Voidaan toki keskustella, missä vaiheessa kyse ei ole enää ”puhtaasta” tilinpäätösanalyysistä vaan on siirrytty laajempaan yritysanalyysiin. Jotkin Seppäsen esittämistä ”liiketoimintamallin analysoinnin” osista ovat kuitenkin olennaisia myös perinteisen tilinpäätösanalyysin kannalta. Näistä yksiselitteisin on toimialan määrittäminen. Yrityksen toimialan tarkka määrittely on tärkeää useammaltakin kannalta. Ensinnäkin, toimiala tulee olla tiedossa, jotta vertailua muihin yrityksiin voidaan tehdä. Toiseksi, joidenkin tunnuslukujen kohdalla lukujen ohjeavot ovat toimialakohtaisia. Seppäsen (2011, s. 26) mukaan yrityksen toimiala on helpointa määrittellä selvittämällä, miten yritys itse määrittelee itsensä esim. internetsivuilla tai vuosikertomuksessa. Myös toimialaluokitusnumerointi on tässä avuksi. Suomessa toimialaluokituksen määrittelyä ja niiden numerointia säätelee Tilastokeskuksen ”Toimialaluokitus 2008”-standardi (TOL 2008), joka puolestaan perustuu EU:n NACE-standardiin (Tilastokeskus, 2020). Seppäsen analyysin

muut kategoriat ovat toimialan (s. 27), kilpailustrategian (s. 29), liiketoimintaportfolion (s. 30) ja johdon (s. 31) analysointi; sekä muiden tekijöiden huomiointi (s. 33). Näiden merkitys ja painoarvo tilinpäätösanalyysissä riippuu vahvasti analyysin lähtökohdista ja tavoitteista. Jos analyysillä esim. halutaan selvittää, kuinka hyvin strategisissa tavoitteissa on onnistuttu, strategian tarkka määrittely on tärkeää. Toimialan rakenne voi olla keskeinen vaikuttava tekijä sijoituspäätöksiä tehtäessä. Jos resursseja on rajallisesti, analyysi kannattaa kohdistaa keskeisimpiin seikkoihin.

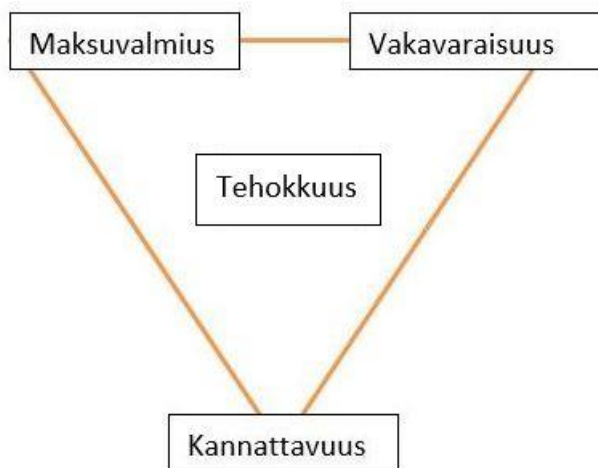
Tilinpäätösanalyysin valmisteluihin kuuluu yleensä myös virallisen tilinpäätöksen standardisointi analyysitilinpäätökseksi. Kuten Leppiniemi ja Kykkänen (2019, s. 158) huomauttavat, tilinpäätöksen laatija ei aina tee tilinpäätöstä pelkästään lain vaatima ”oikea ja riittävä kuva” mielessään, vaan usein tavoitteena on myös esittää yritys tietynlaisessa valossa, ottaen tuki huomioon lain asettamat raamit. Kallunki (2014, s. 13) korostaa virallisten tilinpäätösten luotettavuutta verrattuna mihinkään muihin taloudellisiin laskelmiin, mutta muistuttaa tilinpäätösnormiston tarjoamista tulkintamahdollisuuksista. Kaikki tämä johtaa siihen, että viralliset tilinpäätökset eivät ole eri yritysten välillä täysin vertailukelpoisia. Tilinpäätöksen oikaisun tavoitteena on muokata tilinpäätöksistä mahdollisimman vertailtavia keskenään (Yritystutkimus ry, 2017, s. 18).

Yksinkertaisimmillaan tämä voi tarkoittaa tuloslaskelmien, joissa on yleisimmin käytetystä 12 kuukauden tilikaudesta poikkeava tilikauden pituus, tasaamista kertoimella (Leppiniemi ym., 2021, s. "Aikasarjavertailu"). Aina tilanne ei kuitenkaan ole näin suoraviivainen. Vaadittavat oikaisut riippuvat täysin käsiteltävän yrityksen toiminnan luonteesta ja tilinpäätöstä laadittaessa tehdyistä valinnoista. Kuten Kallunki (2014, ss. 75-76) toteaa, Suomessa alan standardiksi on muodostunut tehdä nämä oikaisut Yritystutkimus ry:n teoksen *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi* (2017) mukaisesti. Kaikkia mahdollisia oikaisuja ei käsitellä tässä niiden vaatiman tilan vuoksi, vaan lukijan kannattaa perehtyä mainittuun teokseen laajemman kuvan saamiseksi. Esimerkkinä mahdollisista oikaisuista esitellään kuitenkin lyhyesti joitakin yleisemmin esiintyviä tapauksia. Kaikki kertaluontoiset, satunnaiset kulut ja tuotot pyritään eriyttämään yleisemmistä ”Liiketoiminnan muut kulut/tuotot” kategorioista, jotta satunnaisuuden vertailukelpoisuutta vähentävä vaikutus minimoituu (Yritystutkimus ry, 2017, s. 19). Henkilöyhtiöissä ja yksityisillä elinkeinonharjoittajilla yrittäjä ei usein maksa palkkaa itselleen niin, että se näkyisi tuloslaskelmassa palkkakuluina, minkä vuoksi oikaisuun voidaan sisällyttää liikevaihtoon

suhteutettu palkkorjaus (s. 21). Jos kehittämismenot eivät ole johtaneet tuottoon tai liikearvo osoittautuu arvottomaksi, ne tulee poistaa taseesta (s. 32). Leasing-omaisuus tulee merkitä liitetietojen sijaan suoraan taseeseen (s. 37). Epävarmat saamiset tulee oikaista oman pääoman muutokseksi (s. 45). Lisäksi tulee huomata, että oikaistuun tuloslaskelmaan on laskettu väliarvona virallisesta tuloslaskelmasta puuttuva Käyttökate (s. 18).

Kun tilinpäätös on saatu oikaistuun eli vertailukelpoiseen muotoon, siitä voidaan laskea tunnuslukuja. Tunnusluvuilla on kaksi keskeistä etua. Ensinnäkin ne mahdollistavat vertailun niin eri kokoisten kuin myös eri aikoina tehtyjen tilinpäätösten välillä. Tämä johtuu siitä, että lähes kaikki tunnusluvut ovat rahamääräisten tilinpäätössummien sijaan suhdelukuja, joissa yksi tilinpäätöksen erä jaetaan toisella (Seppänen, 2011, s. 64). Toisekseen tunnusluvut muuttavat tilinpäätösinformaatiota tiiviimpään muotoon, jota on helpompi tulkita (Salmi, 2020, s. 78). Vakiintuneita tunnuslukuja on kuitenkin lukuisia, eikä yksittäisessä analyysissä ole tarvetta tai yleensä myöskään resursseja niiden kaikkien laskemiselle. Yrityksen eri sidosryhmät tarvitsevat eri tyyppistä informaatiota, joilloin tarkasteltavat tunnusluvut kannattaa valita sen mukaan, mistä lähtökohdista tilinpäätösanalyysia ollaan tekemässä. Yleisenä ohjenuorana voidaan kuitenkin käyttää ns. ”yrityksen talouden terveyskolmiota”, jonka kärkinä toimivat yrityksen talouden kolme eri osa-aluetta: kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Kolmion keskellä on tehokkuus, jota ei kaikissa lähteissä eritellä omaksi kategoriakseen, mutta joka liittyy keskeisesti kaikkeen yrityksessä tapahtuvaan toimintaan.

Kuva 1 - Yrityksen talouden terveyskolmio

Kuten Laitinen & Laitinen selittävät (2014, s. 130), kannattavuus on kolmion alaosassa, sillä se on näistä kolmesta tärkein, ja kaksi muuta osa-aluetta toimivat sen varassa. Kaikki kolme kuitenkin vaikuttavat toisiinsa, ja ovat siten mukana samassa kuviossa. Jotta yrityksen toiminnasta saadaan mahdollisimman kattava kuva, on analyysiin hyvä valita tunnuslukuja jokaisesta kolmion kärjestä.

Kannattavuus kertoo ensisijaisesti tuloksen rakenteesta (Salmi, 2020, s. 180). Sen alle sisältyvät niin erilaiset liikevaihtoon suhteutettavat voittoprosentit, kuin pääomien tuottoasteetkin (Leppiniemi ym., 2021, "Kannattavuus").

Maksuvalmius ja vakavaraisuus puolestaan tarkastelevat yrityksen rahoitusta kahdesta eri näkökulmasta. Maksuvalmiudessa on sen nimen mukaisesti kyse yrityksen mahdollisuuksista pysyä maksuvelvoitteidensa tasalla (Leppiniemi & Kykkänen, 2019, s. 164). Maksuvalmius jaetaan edelleen staattiseen ja dynaamiseen maksuvalmiuteen. Salmen (2020, s. 124) mukaan staattinen maksuvalmius analysoi taseen rakennetta ja sen tarkoitus on selvittää "nopeimmin maksettaviksi tulevien sitoumusten suhde varoihin, jotka ovat käytettävissä niiden maksamiseen", tai kuten Yritystutkimus ry (2017, s. 74) asian ilmaisee "nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin". Tähän käytettäviä tunnuslukuja ovat Quick Ratio ja Current Ratio. Staattisen maksuvalmiuden ongelmana on, että yrityksen maksuvalmius voi vaihdella suurestikin tilikauden aikana, eikä tilinpäätöspäivä aina ole tyypillisin päivä, minkä vuoksi sen tunnusluvut ovat lähinnä suuntaa-antavia (Kallunki, 2014, s. 123). Dynaaminen maksuvalmius puolestaan pyrkii arvioimaan maksuvalmiutta kassavirta-analyysin avulla (Yritystutkimus ry, 2017, s. 74). Tunnuslukuopas (Alma Talent Oy, n.d.) listaa dynaamisen maksuvalmiuden esimerkkeinä rahoitustuloksen ja toimintajäämän.

Talouskolmion viimeinen kärki, vakavaraisuus, käsittelee yrityksen rahoitusrakennetta: kuinka paljon on velkaa, kuinka paljon omaa pääomaa (Seppänen, 2011, s. 85).

Vakavaraisuuteen voidaan viitata myös pitkän aikavälin maksuvalmiutena (Leppiniemi ym., 2021, "Vakavaraisuus"). Tyypillisiä vakavaraisuuden tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste ja gearing eli nettovelkaantumisaste. Vakavaraisuuden tunnusluvuissa on tärkeää huomata, että vaikka vieraan pääoman käytössä on riskinsä, yritys, joka käyttää sitä hyvin niukasti vähentää tuottomahdollisuuksiaan ns. velkavivun vuoksi (Kallunki, 2014, s. 115). Jos velkarahoitus

saadaan sijoitettua onnistuneesti, se tuottaa enemmän kuin kustannuksensa, mutta omavaraisuus puolestaan antaa enemmän mahdollisuuksia tehdä virheitä ilman katastrofaalisia seurauksia (Salmi, 2020, s. 122).

Usein talouden terveyskolmion kärkien lisäksi käytetään myös muita, sitä täydentäviä tunnuslukukategorioita. Näistä yleisimmin esiintyvä on kasvu. Kasvun mittareissa on kyse yrityksen muodostaman lisäarvon arvioimisesta (Kallunki, 2014, s. 112). Kasvu on aina sidottu terveyskolmion kategorioihin, eikä voi toteutua ilman niiden hyvällä tasolla olemista (Salmi, 2020, s. 149). Esimerkkinä kasvun tunnusluvusta toimii jalostusarvo, mutta usein kasvua mitataan suoraan vertailemalla eri vuosien tilinpäätöksiä esim. liikevaihdon kasvuprosenttien avulla. Kasvun lisäksi usein kirjallisuudessa esiintyvä kategoria on tehokkuus. Tämän kategorian tunnuslukuja kuvaavaa on, että Kallunki (2014, s. 129) käyttää termiä ”kiertoaikaluvut” synonyymina ”tehokkuusluville”. Tehokkuuden tunnuslukujen on tarkoitus osoittaa, mihin yrityksen varat ovat sitoutuneet ja mitä sen käyttöpääomasta on saatu irti (Seppänen, 2011, s. 78). Tätä mittaavia tunnuslukuja ovat mm. vaihto-omaisuuden kiertoaika ja käyttöpääomaprocentti. Toisaalta Seppänen (2011, s. 81) huomauttaa, että vaihto-omaisuuden, myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoajat lasketaan joskus myös kuuluviksi maksuvalmiuden alle. Sijoittajille merkittävä kategoria ovat myös ns. pörssitunnusluvut, jotka keskittyvät ”pörssinoteerattujen yhtiöiden markkina-arvon suhteeseen tilinpäätöslukuihin” (Alma Talent Oy, n.d.), mutta ne sivuutetaan tässä tekstissä koska sen fokus on ei-julkisissa yhtiöissä.

Edes kattavalla valikoimalla tunnuslukuja ei kuitenkaan tee mitään sellaisenaan. Kuten tässä kappaleessa aiemmin todettiin, tunnuslukujen keskeinen etu on mahdollistaa vertailua. Tätä vertailua voidaan tehdä monella tapaa, mutta aina tarvitaan jokin periaate, jonka mukaan vertailuluvut valitaan. Seppänen (2011, s. 65-66) listaa seuraavat vaihtoehdot vertailulukujen perusteiksi:

1. Yrityksen aiemmin asettama tavoitearvo
2. Yrityksen aikaisempien tilinpäätösten tunnusluvut
3. Toimialan tai kilpailijoiden tunnusluvut
4. Teoreettinen tai absoluuttinen arvo
5. ”Peukalosäännöt”/ohjeavot

Hänen suosituksensa (ibid.) on ensisijaisesti yhdistellä kohtia 2. ja 3., sillä niiden käyttö on laajimmin sovellettavaa. Yrityksen itsensä asettamia tavoitteita voi hyödyntää vain jos tilinpäätösanalyysin laatija on yritys itse, sillä ne eivät päädy ulkopuolisten tarkastelijoiden tietoon. Niiden käyttö vaatii myös lähtökohtaisesti yritykseltä jonkinlaista käsitystä tilinpäätösanalyysistä, jotta luvut voidaan valita informoidusti. Tämän seurauksena yrityksen voidaan olettaa asettavan tavoitearvoja vasta, kun tilinpäätösanalyysi on suoritettu vähintään kerran. Absoluuttisten arvojen heikkous puolestaan on, että hyvin harvasta luvusta on saatavilla minkäänlaista objektiivista totuutta. Esimerkkinä tällaisesta luvusta toimii sijoitetun pääoman tuotto prosentti, jonka voidaan katsoa olevan erittäin heikolla tasolla, jos se on alempi kuin otettujen lainojen korkoprosentti (Yritystutkimus ry, 2017, s. 68).

Pitkittäisessä eli aikasarja-analyysissä yrityksen tunnuslukuja eri vuosilta verrataan keskenään. Esimerkiksi tässä opinnäytetyössä yhtenä tarkoituksena on verrata Yritys X:n vuosien 2016-2020 tilinpäätöksistä muodostettuja tunnuslukuja toisiinsa. Näin voidaan arvioida kehityksen trendejä ja tehtyjen päätösten vaikutuksia (Kallunki, 2014, s. 82). Lisäksi on mahdollista havainnoida, kuinka suurta heilahtelua tunnusluvuissa on (Seppänen, 2011, s. 66).

Poikittaisessa eli poikkileikkausanalyysissä vertailukohteet etsitään yrityksen itsensä ulkopuolelta. Vertailukohteeksi voidaan valita yrityksen toimiala. Tämä vaatii ensinnäkin toimialan tarkan määrittelyn, johon suoraviivaisin ratkaisu on yleensä yrityksen rekisteriin ilmoittama toimialaluokitusnumero. Toisekseen, tulee etsiä sopiva toimialatilasto tai -raportti, johon toimialan yritysten tilinpäätöstietoja on kerätty. Suomessa mahdollisia tietokantalähteitä toimialavertailuun ovat esim. Tilastokeskuksen ”Toimialoittainen yritystietopalvelu” (<https://www.stat.fi/tup/yritystietopalvelu/index.html>), jonka kattava, kvartiilit sisältävä versio on maksullinen, sekä Työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta löytyvät Finnveran Tilinpäätöstilastot (https://tem-tilastopalvelu.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton__Finnvera/Finnvera.px/), jotka ovat ilmaisia.

Kuten Salmi (2020, s. 157) kertoo, toimialatilastojen tunnusluvut on yleensä jaettu kvartiileihin eli neljänneksiin, ja keskiarvon sijaan tässä hyödynnetään mediaania eli

keskimmäistä lukua. Vertailua voidaan tehdä myös tiettyyn kilpailevaan yritykseen tai yrityksiin, jonka/joiden toiminta on mahdollisimman samankaltaista analysoitavan yrityksen kanssa. Tämän prosessin nimi on benchmarking. Seppäsen (2011, s. 26) mukaan benchmark-yritysten valinnassa keskeistä on varmistua yritysten vertailukelpoisuudesta: toimialojen tulee olla mahdollisimmat yhteneväiset ja muidenkin piirteiden (esim. maantieteellinen alue, asiakaskanta) tulee muistuttaa toisiaan. Benchmark-analyysi vaatii tietenkin myös kattavan pääsyn kaikkien vertailtavien yritysten tilinpäätöstietoihin valitulta ajajaksolta.

Vaikka Seppänen suhtautuukin ohjearvoihin kriittisesti, niillä on kuitenkin paikkansa tilinpäätösanalyysissä. Kuten Salmi (2020, s. 157) huomauttaa, jos toimiala kokonaisuudessaan toimii huonosti, ei sen kärkeen asettuminen vielä kerro yrityksen toimintaedellytyksistä koko totuutta, kuten ei myöskään hyvän alan häntäpäähän sijoittuminen. Samalla logiikalla voidaan todeta, että positiivinen tai negatiivinen kehitys yrityksen tunnusluvuissa ei riitä kertomaan sen menestymisen mahdollisuuksista jos niiden absoluuttista tasoa ei mitenkään tarkastella. Kaikki tämän tekstin kirjoittamisessa käytetyt tilinpäätösanalyysia selventävät lähdeteokset käyttävät tunnuslukujen ohjearvoja osana niiden käsittelyä. *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi* (2017) on kuten oikaisujen kohdalla, myös ohjearvojen antajana keskeinen lähde teos suomalaisessa tilinpäätösanalyysissä ("Esipuhe"), mutta muut tahot muodostavat myös omia asiantuntijanäkemyksiään.

Yllä esitelty tilinpäätösanalyysin perusrakenne on siis tiivistetysti seuraava:

1. Tilinpäätöksen oikaisu
2. Tunnuslukujen valinta ja laskenta
3. Vertailu toimialaan ja/tai muiden vuosien tilinpäätöksiin ja/tai muilla tavoin
4. Tulosten analysointi

Tätä perusmallia voidaan laajentaa lukuisilla eri tavoilla riippuen analyysin tavoitteista. Perinteisen tilinpäätösanalyysin rinnalle tai tilalle voidaan ottaa rahoituksen riittävyttä tuloslaskelmaa dynaamisemmin mittaava kassavirtalaskelma (Yritystutkimus ry, 2017, s. 61). Jos tilinpäätösanalyysin tavoitteena on arvioida yrityksen lainanottokykyä tai konkurssiriskiä, tunnuslukuja voidaan käyttää rating- eli riskiluokitusarviointiin (Salmi, 2020, s. 160). Valitut menetelmät riippuvat analyysin tavoitteista.

2.2.3 Tilinpäätösanalyysin haasteet ja ongelmat

Tilinpäätösanalyysin haasteita voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Toisaalta, millainen on hyvä tilinpäätösanalyysi, ja mitkä seikat vaikeuttavat sen tekemistä. Toisaalta, missä määrin tilinpäätösanalyysi toimii yritystoiminnan mittarina ylipäänsä, huolimatta siitä, kuinka huolella se on tehty.

Ensimmäiseen haasteeseen vaikuttavat niin tilinpäätös itsessään kuin sen analysoijakin. Kuten Salmi (2020, s. 90) huomauttaa, tilinpäätösanalyysi vaatii aina johtopäätösten vetämistä ja kannanottamista. Hänen (ibid.) mukaansa erityisesti erilaisten sähköisten analyysiohjelmistojen käyttö vaatii huolellisuutta, sillä jos tunnuslukujen laskuperiaatteet ovat analysoijalta pimennossa, tämä saattaa tehdä täysin väärinä johtopäätöksiä. Kallunki (2014, s. 219) korostaa myös tunnuslukujen valinnan tärkeyttä: tulee tietää, mitä halutaan mitata ja varmistaa, että tunnusluvut valitaan huolella mittaamaan tätä asiaa.

Samanaikaisesti, tilinpäätös itsessään on voitu muodostaa tavalla, joka tekee sen analysoinnista haastavampaa. Vaikka Suomen tilinpäätöslainsäädäntö onkin kaventanut tilinpäätäjän mahdollisuuksia tehdä valintoja tilinpäätöksen esittämistavasta (Leppiniemi ym., 2021, ”Ulkopuoliset ja sisäpuoliset analysoijat”), näitä valintamahdollisuuksia kuitenkin on edelleen olemassa (ibid., ”Tilinpäätössuunnittelun vaikutus”). Salmi (2020, s. 90) käyttää tästä esimerkkinä joidenkin yritysten tarvetta paisuttaa tulostaan tai omaa pääomaansa jaksotus- ja arvostusratkaisujen avulla. Analysoijan tulee osata kiinnittää erityistä huomiota niihin tilinpäätöksen kohtiin, joissa valinnanvapautta esitystavassa on tarjolla.

Toinen haaste, tilinpäätösanalyysin hyödyllisyys yritystoiminnan mittarina, on muodostunut entistä merkittävämmäksi viimeisten vuosikymmenien aikana. Toisaalta esimerkiksi Osakeyhtiölaki (624/2006, 1. luku 5. §) määrittelee osakeyhtiön toiminnan tarkoituksiksi voiton tuottamisen osakkeenomistajille. Toisaalta taas voidaan kyseenalaistaa, onko tämä ainoa määritelmä onnistuneelle yritystoiminnalle, tai ovatko tilinpäätökset paras tapa onnistumisen arviointiin. On huomionarvoista, että jo nyt Kirjanpitolaki (3a l.) vaatii esim. pörssiyrityiltä toimintakertomuksessa muitakin kuin taloudellisia tietoja. Näihin kuuluvat ympäristö- ja henkilöstöasiat, ihmisoikeudet noudattaminen ja korruption ja lahjonnan torjunta (KPL 3a luku 2. §). Nämä yritysvastuun käsitteen alle lukeutuvat tiedot ovat

enenevässä määrin merkittäviä maailman muuttuessa kiihtyvällä tahdilla, ja niillä on keskeinen vaikutus myös yritysten tulevaan taloudelliseenkin menestykseen (Juutinen, 2016, s. 25). Pienempien yritysten tilinpäätöksistä yritysvastuuasiat jäävät kuitenkin edelleen yleensä pois, sillä niillä ei ole lakisääteistä velvollisuutta toimintakertomuksen kirjoittamiseen.

Yksi tilinpäätösten keskeisistä puutteista on, että ne mittaavat aina vain menneitä tapahtumia. Kuten Salmi (2020, s. 18) huomauttaa, menneisyys ei aina ole luotettava tulevaisuuden mittari, minkä vuoksi tilinpäätösten ennustusarvo voidaan asettaa kyseenalaiseksi. Perinteisen tilinpäätösanalyysin rinnalle onkin kehitetty muitakin mittareita, joilla pyritään ottamaan paremmin huomioon yrityksen nykyhetki ja tulevaisuus. Esimerkkinä tällaisesta lähestymistavasta yritysanalyysiin otettakoon Balanced Scorecard (BSC), suomeksi ”tasapainotettu mittaristo”. BSC:ssä menneisyyteen perustuvan taloudellisen informaation lisäksi käsitellään nykyhetken kytkeytyviä asiakas- ja prosessinäkökulmia, sekä tulevaisuuteen katsovaa innovaatio- ja oppimisnäkökulmaa (Kaplan & Norton, 1992). BSC:n kaltaisten menetelmien vahvuus on pelkkää taloutta laajemman kokonaiskuvan muodostaminen yrityksestä. Niiden heikkoutena voidaan puolestaan nähdä, että ne on usein kehitetty yritysjohton tarpeisiin (Leppiniemi ym., 2021, ”Balanced scorecard, tasapainotettu mittaristo”). Muiden, varsinkaan ulkopuolisten, sidosryhmien on vaikea toteuttaa analyysejä, jotka vaativat hyvinkin tarkkoja tietoja yrityksen toiminnasta. Niin Kallunki (2014, s. 13) kuin Salmikin (2020, s. 93) muistuttavat, että tilinpäätökset ovat ainoa tapa, jolla ulkopuoliset tahot saavat yrityksistä vahvistettua, tarkkaa ja kattavaa tietoa. Tilinpäätöksillä on siis edelleen merkittävä rooli yritystoiminnan analysoinnissa.

3 Käytännön toteutus

Kuten edellä kappaleessa 2.2.2. käy ilmi, tilinpäätösanalyysin tarve voi syntyä monesta syystä. On siis tärkeää tunnistaa lähtökohdat ja tavoitteet, joista analyysiä lähdetään työstämään. Tässä opinnäytetyössä kyse on yrityksen operatiivisen johdon tarpeista. Yrityksen johto otti yhteyttä opinnäytetyön toteuttajaan, minkä jälkeen sovittiin sähköpostitse yleisellä tasolla tilinpäätösanalyysin toteuttamisesta. Johdon tarkempia toiveita ja käsitystä yrityksen taloudesta ja toimintaympäristöstä kartoitettiin Zoom-alustan

avulla toteutetulla alkuhaastattelulla (Liite 1.) Analysoitavat tilinpäätökset saatiin yrityksen käyttämältä tilitoimistolta PDF-tiedostoina.

3.1 Tunnuslukujen ja menetelmien valinta

Yrityksen operatiivisen johdon edustajan alkuhaastattelun perusteella selvisi, että yrityksellä ei ole mitään spesifiä tilannetta, johon tilinpäätösanalyysi tilattiin, kuten esimerkiksi yrityskaupat. Kappaleen 2.2.2 alussa mainituista tilinpäätösanalyysin hyödyntämistilanteista lähimmäksi osuu Seppäsen (2011, s. 16) listaama ”strategian ja suorituskyvyn arviointi”. Tämän lähestymiskulman tarkastelu päätettiin aloittaa ottamalla mukaan liikevaihdon muutos-%, joka kertoo jo itsessään jotakin yrityksen toiminnan kehityksestä tarkastelujaksolla.

Haastateltu mainitsi yhtenä tarpeena selvittää onko kulupuolella piilokuluja tai nipistettävää. Tämän perusteella työhön ehdotettiin sisällytettäväksi prosenttilukumuotoiset versiot tilinpäätöksistä, jotta kulurakennetta olisi helpompi vertailla ja hahmottaa. Haastateltu suhtautui ehdotukseen positiivisesti. Tämän perusteella kannattavuuden arviointiin sisällytettiin tunnuslukuina myyntikateprosentti ja liiketulosprosentti, jotka antavat kumpikin hieman erilaisen näkymän yritys X:n tuloslaskelmien rakenteeseen. Kuten esimerkiksi Tunnuslukuoppaassa (Alma Talent Oy, n.d., ”Myyntikate”) todetaan, koska tilinpäätöksissä ei nykyisin eritellä muuttuvia ja kiinteitä kuluja, myyntikatetta voidaan käyttää vain niiden yritysten analysoimiseen, joilla ei ole omaa tuotantoa. Myyntikate voitiin ottaa tarkasteluun mukaan, sillä yritys X on kauppaliike.

Kulujen tarkkailua varten tunnuslukuanalyysiin valittiin joitakin toiminnan tehokkuutta mittaavia tunnuslukuja. Nämä ovat myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoajat, joita on yleensä niiden toisistaan riippuvaisen luonteen vuoksi hyvä tarkastella parina. Lisäksi tarkasteluun otettiin vaihto-omaisuuden kiertoaika. Kyseessä on nykyisin jokseenkin hankalasti käytettävä tunnusluku, sillä edelläkin mainitun muuttuvien ja kiinteiden kulujen erottelun puutteen vuoksi sitä ei voida kaikilta yrityksiltä laskea pelkkien tilinpäätöstietojen pohjalta (Alma Talent Oy, n.d., ”Vaihto-omaisuuden kiertoaika”). Koska Yritys X:llä ei kuitenkaan ole omaa valmistustoimintaa, vaan sen varasto muodostuu jälleenmyytävistä, valmiista tuotteista, tämä kiertoaikaluku on käytettävissä ja hyödyllinen tehokkuuden

mittari. On huomattavaa, että jotkin lähteet, kuten Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi (2017, s. 72-73) sijoittavat nämä kiertoaikatunnusluvut tehokkuuden sijaan vakavaraisuuden alle. Toiset, kuten Kallunki (2014, s. 129) ja Seppänen (2011, s. 81) puhuvat puolestaan niiden ja maksuvalmiuden yhteydestä. Yleisesti voitaneen siis katsoa, että ottamalla kiertoaikalukuja mukaan analyysiin, saadaan katettua monia eri yritystalouden osa-alueita.

Toinen alkuhaastattelussa ja tilinpäätösten silmäilyssä esiin tullut seikka on Yritys X:n rahoitusrakenne. Pitkäaikaisia vierasta pääomaa ei juurikaan ole. Haastateltu mainitsi myös osakeyhtiölaissakin (Osakeyhtiölaki 2006/624, 1. luku 5. §) olevan lauseen ”yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille”. Haastatellun mukaan Yritys X:llä on kaksi omistajaa, joista kumpikin omistaa 50 % yrityksestä. Tämän kaiken pohjalta yhdeksi tarkasteltavaksi tunnusluvuksi valittiin oman pääoman tuotto prosentti, joka sijoittuu yrityksen talouskolmiossa kannattavuuden alle.

Koska yritys X:n velat koostuvat lähinnä lyhytaikaisista veloista, tarkasteluun päätettiin ottaa myös niistä selviämistä mittaava Quick Ratio. Alma Talentin Tunnuslukuopas (Alma Talent Oy, n.d., ”Quick Ratio”) kehottaa yhdistämään Quick Ration ja jonkin pääomarakennetta mittaavan tunnusluvun tarkastelun. Tähän analyysiin Quick Ration pariin valittiin omavaraisuusaste prosentti, eli yrityksen ns. ”tappiopuskuri”. Samassa artikkelissa Tunnuslukuopas (ibid.) kehottaa myös tarkastelemaan ostovelkojen kiertoaikaa yhdessä Quick Ration kanssa, mikä ollaan myös tässä työssä toteuttamassa.

3.2 Tilinpäätösten oikaisu

Yritys X:n tilinpäätösten oikaisussa hyödynnettiin laajasti *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi* (Yritystutkimus ry, 2017) -teosta (myöhemmin *YrTil*). Aluksi sen liitteistä 2 ja 3 löytyviä tilinpäätösanalyysin tuloslaskelma- ja tasekaavoja verrattiin Yritys X:n tuloslaskelmiin ja taseisiin. Analyysikaavoista poistettiin kaikki ne rivit, jotka vertailun perusteella eivät olleet relevantteja, ts. ne rivit, joille ei virallisista tilinpäätösasiakirjoista olisi siirtynyt mitään sisältöä. Tämän jälkeen alettiin käymään läpi rivi kerrallaan virallisia tilinpäätöksiä, ja referoimalla *YrTil:iin*, selvittämään, mitkä erät voi sellaisenaan merkitä analyysikaavoihin, ja mitkä vaativat oikaisua. Oikaistut tuloslaskelmat löytyvät tämän työn liitteestä 6 ja taseet liitteestä 7.

Läpikäynti aloitettiin tuloslaskelmista. Tuloslaskelman rivejä, jotka pystyttiin siirtämään suoraan virallisilta tuloslaskelmilta oikaistuille tuloslaskelmille ilman tarvetta varmistua oikaisun tarpeesta ei käsitellä tässä erikseen. Yritys X:n kaikki tarkasteltavat tilikaudet olivat kalenterivuoden pituisia, joten standardista eroavista pituuksista johtuvaa oikaisua ei tarvinnut tehdä. Ensimmäinen potentiaalisesti oikaisua vaativa tuloslaskelmien rivi oli ”Liiketoiminnan muut tuotot”. *YrTil:n* (2017, s. 19) kyseistä riviä tulee tietyin poikkeuksin oikaista, jos nämä tuotot ovat luonteeltaan satunnaisia, summaltaan olennaisia tai molempia. Käsiteltävien tilinpäätösten kohdalla tehtiin se päätös, että Liiketoiminnan muiden tuottojen riviä ei lähdetä oikaisemaan. Tämä johtuu kahdesta syystä. Ensinnäkin, rivien summat ovat liikevaihtoon verrattuna hyvin pieniä, suurimmillaankin prosentin murto-osia. Toiseksi, rivi koostuu analyysia varten saatujen tarkempien kirjanpitotilien saldojen perusteella vuodesta toiseen samoista kolmesta erästä, vahingonkorvauksista, työllistämiskorvauksista ja provisioista. Näin ollen rivin sisältöä ei voida pitää olennaisena tai satunnaisena.

Koska Yritys X ei ole valmistustoimintaa harjoittava yritys, voitiin oikaistun tuloslaskelman rivi ”Aine- ja tarvikekäyttö” laskea suoraan virallisen tuloslaskelman rivien ”Ostot tilikauden aikana” ja ”Varastojen lisäys/vähennys” summana (*YrTil*, s. 20). Samaten henkilöstökuluissa ei havaittu mitään oikaistavaa. Tarkempi tilierittely paljasti myös, että omistaja-johdolle on maksettu selkeästi soveliaita palkkasummia, eikä täten laskennallista palkkakorjausta tarvitse toteuttaa. Laskennallisen palkkakorjauksen tarkoitus analyysissa on estää tuloksen ja siten kannattavuuden tunnuslukujen vääristyminen, jos omistajat eivät nosta yrityksestä palkkaa, mutta osallistuvat merkittävästi tuloksen muodostumiseen.

Kuten ”Liiketoiminnan muissa tuotoissa”, myös ”Liiketoiminnan muissa kuluissa” tulee varmistua siitä, ettei kyseiselle tuloslaskelman riville ole sisällytetty satunnaisia kuluja, varsinkaan jos ne ovat summaltaan merkittäviä. Yritys X:n kirjanpitotilien saldoja tarkastelemalla ei paljastunut mitään, joka voitaisiin laskea tähän kategoriaan, vaan sen liiketoiminnan muut kulut toistuvat vuodesta toiseen hyvin saman kaltaisina, merkittävimpänä eränä toimitilavuokrat. ”Liiketoiminnan muut kulut” sisällytettiin siis sellaisenaan oikaistuun tuloslaskelmaan.

Virallisen tuloslaskelman ”Suunnitelman mukaiset poistot” suhteutettiin *YrTil:n* (s. 23) ohjeen mukaan pysyvien vastaavien määrään ja laatuun. Koska Yritys X:n tilinpäätökset on tehty pien- ja mikroyrityksille sallitun karsitumman mallin mukaan, ei tarkempaa tase-erittelyä ollut saatavilla. (Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015).

Poistojen summat ovat kuitenkin kasvaneet ja pienenneet melko selkeästi samaa tahtia pysyvien vastaavien määrän kanssa, eikä laadussakaan ilmennyt mitään erityistä huomiota herättävää. Esimerkiksi tilinpäätöksen liitetiedoista ilmenevä, vuonna 2017 alkanut vuokrahuoneiston perusparannus sisältyy taseella aineettomiin hyödykkeisiin, ja samana vuonna myös poistojen määrä on selkeästi noussut edeltävästä vuodesta. Sumu-poistot voidaan siis siirtää suoraan oikaistuun tuloslaskelmaan.

Tuloslaskelman seuraava osio, rahoitustuotot ja -kulut, vaati myös lähempää tarkastelua. *YrTil:n* (s. 24-26) mukaan kurssivoitot ja -tappiot tulee tarvittaessa laskea yhteen ja siirtää eräksi nimeltä ”Kurssierot”. Kumpiakaan ei ollut Yritys X:n tilinpäätöksissä havaittavissa. Rahoitustuotot ja -kulut muodostivat ylipäänsä rahamäärällisesti hyvin pienen osuuden Yritys X:n tuloslaskelmista, keskimäärin vielä pienemmän kuin aiemmin tässä kappaleessa käsitellyt liiketoiminnan muut tuotot. Voidaan siis olettaa, että vaikka kurssieroja olisikin, niitä ei voida pitää olennaisina analyysin kannalta.

Viimeisenä eränä olivat vielä ”Välittömät verot”. Yritys X:n kohdalla tämä tarkoitti kaikkina tarkasteluvuosina pelkästään tuloveroa, muita välittömiä veroja sillä ei ollut. *YrTil:n* (s. 26) veronpalautukset ja lisäverot tulisi siirtää satunnaisiin tuottoihin tai kuluihin. Yritys X:n tarkastelukautilta ei näitä veroeria löytynyt, lukuunottamatta vuonna 2018 esiintynyttä n. 4 euron erää, joka sivuutettiin epäolennaisena.

Analyysitilinpäätöksen muodostamisen aikana ei muodostunut yhtäkään niistä eristä, jotka oikaistussa tuloslaskelmassa sijoittuvat välittömien verojen ja tilikauden tuloksen väliin. Tämän seurauksena Yritys X:n nettotulos, kokonaistulos ja tilikauden tulos ovat identtisiä. Ylipäänsä juurikaan mitään varsinaista oikaistavaa ei analysoiduista tuloslaskelmista ilmennyt.

Tuloslaskelman jälkeen oikaistiin tase. Yritys X:n ainoita aineettomia hyödykkeitä ovat vuokrahuoneiston peruskorjausmenot, joiden poistoajaksi on tilinpäätösten liitetietojen mukaan valittu 5 vuotta. Nämä ovat *YrTil*:n (s. 33) mukaan eriä, jotka voidaan siirtää sellaisenaan oikaistun tilinpäätöksen kohtaan ”Muut aineettomat hyödykkeet”. Yhtiön aineelliset hyödykkeet koostuvat niin ikään pääsääntöisesti koneista ja kalustosta, eivätkä vaadi oikaisuja.

Yritys X:n ”Osuudet saman konsernin yrityksissä” koostuu kokonaisuudessaan kiinteistöosakeyhtiön omistuksesta, jonka ainoa omistaja Yritys X on. Saatavilla olevien tietojen mukaan kyseinen yhtiö ei ole muuttunut tappiolliseksi, joten sen osakepääoma ei vaadi oikaisuja, kuten *YrTil* (s. 35) ohjeistaa. Saamisia tältä tytäryhtiöltä Yritys X:lle ei taseella ole, joten niitäkään ei tarvitse oikaista.

Seuraava tarkastelua vaativa kohta Yritys X:n taseilla ovat ”Vaihto-omaisuuden” alle sijoittuvat erät. Yritys X ei ole valmistusyriety, vaan kauppias. Tämän vuoksi voidaan katsoa, että vuosina 2016-2019 taseessa käytetty ”Valmiit tuotteet”-tili on kirjattu väärin. Yritys X:n kirjanpidossa tämä on huomattu vuoden 2020 tilinpäätöksessä, sillä ”Valmiit tuotteet” on tyhjä, ja sen tilalla on käytetty aiemmilta vuosilta puuttuvaa erää ”Tavarat”. Näin ollen virallisten taseiden ”Valmiit tuotteet” ja ”Tavarat” -erät on analyysitilinpäätöksessä yhdistetty *YrTil*:n ohjeiden (s. 38) mukaisesti eräksi ”Aineet ja tarvikkeet”.

Yritys X:n lyhytaikaisissa saamisissa ei ilmennyt mitään suurempaa oikaisua vaativaa sisältöä, sillä Yritys X ei ole käyttänyt factoring-rahoitusta tai osatuloutusta, jotka olisivat vaatineet tällaista. *YrTil*:n kaavaa noudattaen virallisen tilinpäätöksen ”Siirtosaamiset” on kuitenkin yhdistetty ”Muihin saamisiin”. Samaten virallisen tilinpäätöksen erät ”Rahoitusarvopaperit” ja ”Rahat ja pankkisaamiset” löytyvät oikaistussa tilinpäätöksessä yhtenä eränä nimeltä ”Rahat ja rahoitusarvopaperit”.

Siirryttäessä taseen ”Vastattavaa”-puolelle, ensimmäisenä vastaan tuli oma pääoma. Yritys X on osakeyhtiö, joten sen oma pääoma koostuu osakepääomasta, mahdollisista rahastoista sekä edellisten tilikausien ja kuluneen tilikauden voitoista tai tappioista. Yritys X:llä ei ole käytössään mitään rahastoja, eivätkä sen tilikaudet ole olleet tarkastelujaksolla tappiollisia. Koska tuloslaskelmaan ei tehty tarkasteltujen kausien tuloksiin vaikuttavia oikaisuja,

taseiden omaa pääomaa ei myöskään tarvitse oikaista. ”Edellisten tilikausien voitto (tappio)” ja ”Tilikauden voitto (tappio) on kuitenkin *YrTil:n* (s. 108) käyttämän oikaistun tilinpäätöksen kaavan mukaisesti nimetty uudelleen ”Kertyneiksi voittovaroiksi” ja ”Tilikauden tulokseksi”.

Yritys X:n vieras pääoma koostuu lähinnä lyhytaikaisista veloista. Ainoat tarkastelujaksolla esiintyvät pitkäaikaiset velat ovat vuosien 2016 ja 2017 tilinpäätöksissä esiintyvät ostovelat, joiden summat ovat taseen loppusummiin suhteutettuna epäolennaisia. Voitiin siis todeta, että Yritys X:n pitkäaikainen vieras pääoma ei vaadi oikaisuja.

Lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa haastetta tuotti lähinnä luotettava jaottelu korollisiin ja korottomiin velkoihin. ”Ostovelat” pysyivät omana kategorianaan ja ”Siirtovelat” siirtyivät *YrTil:n* (s. 51 ohjeistuksen mukaisesti ”Muihin korottomiin lyhytaikaisiin velkoihin”). Monimutkaisimman erän muodosti virallisten taseiden ”Muut velat”, joka tulisi jakaa korottomiin ja korollisiin. *YrTil* (s. 51) antaa esimerkeiksi tähän erään sisältyvistä korottomista veloista arvonlisäveroihin, ennakonpidätyksiin, tuloverojen jaksotukseen ja osingonjakoihin liittyvät velat. Yritys X:n tarkempia kirjanpitosaldoja tarkastelemalla selvisi, että sen ”Muut velat” koostuvat näiden esimerkkien mukaisista veloista. Niiden ulkopuolelle jäi korkeintaan muutaman sadan euron suuruisia eriä, jotka muodostavat hyvin pienen murto-osan ”Muiden velkojen” jopa yli 100 000 euron saldoista. Tämän perusteella kaikkien tarkasteluvuosien ”Muiden velkojen” saldot päätettiin analyysia varten siirtää ”Muihin korottomiin lyhytaikaisiin velkoihin” kokonaisuudessaan. Tämä oli viimeinen oikaisuvaatava erä Yritys X:n taseella ja siten myös koko tilinpäätösaineistossa.

3.3 Prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset

Yritys X:n tilinpäätökset muutettiin prosenttilukumuotoisiksi suhteuttamalla tuloslaskelman luvut liikevaihtoon ja taseen luvut taseen loppusummaan. Näin ollen liikevaihto tai taseen loppusumma on aina 100 %:a. Prosenttilukujen tarkoituksena on mahdollistaa suuria euromääräisiä summia helpompi erien vertailu keskenään. Vertailu aloitettiin tuloslaskelmista.

Ensimmäinen tuloslaskelmista huomattava asia oli, että niiden rakenne on pysynyt hyvin vakaana. Vertailuvuosien aikana yhdessäkin tuloslaskelman erässä ei tapahtunut yli 2,5:n

prosenttiyksikön vaihtelua. Suurinta vaihtelua oli Liiketuloksessa, jossa vuosien 2016 ja 2017 ero oli 2,36 prosenttiyksikköä vuoden 2016 luvun ollessa 7,51 %:a ja vuoden 2017 5,89 %:a; Käyttökatteessa, joka vuonna 2016 oli huipussaan muodostaen 8,06 %:a liikevaihdosta, ja alhaisimmillaan vuonna 2017 vain 5,89 %:lla, eli eroa näiden välillä oli 2,17 prosenttiyksikköä; ja Aine- ja tarvikekäytössä, joka vuonna 2019 kattoi 76,43 %:a liikevaihdosta ja vuonna 2016 74,41 %:a, muodostaen 2,02:n prosenttiyksikön eron. Muiden vertailuvuosien luvut sijoittuvat jokaisessa näistä kolmesta erästä mainuttujen kahden ääriarvon väliin.

Aine- ja tarvikekäyttö oli myös kaikkina tarkasteluvuosina tuloslaskelman selkeästi merkittävin kuluerä, pysyen jokaisena tarkasteluvuonna lähellä 75 %:a. Seuraavaksi merkittävin erä, Henkilöstökulut jäi useimpina vuosina alle 12 %:n, nousten sen yläpuolelle vain vuonna 2020. Henkilöstökuluihin liittyen huomionarvoista on, että vaikka vuonna 2018 tapahtunut henkilöstömäärän lisäys kasvattikin henkilöstökulujen osuutta tuloslaskelmalla n. puolella prosenttiyksiköllä, alhaisimmillaan nämä kulut olivat vuonna 2019, vaikka henkilöstö pysyi saman kokoisena kuin vuonna 2018. Joskus henkilöstökulujen pienentyminen selittyy esim. vuokratyövoiman käytöllä. Tällä kertaa näin ei ole, sillä henkilöstökulujen osuus ei myöskään ole suorassa suhteessa ulkopuolisten palveluiden osuuden kanssa, vaan mitään selkeää korrelaatiota ei ole näiden kahden välillä ole nähtävissä. Ulkopuolisten palveluiden osuus oli alhaisimmillaan vuonna 2019 ja korkeimmillaan 2017. Tämä tarkoittaa, että vuonna 2019 molemmat näistä eristä (Henkilöstökulut ja Ulkopuoliset palvelut) olivat tarkastelujakson alhaisimmassa pisteessään, mutta sama ei päde kaikkiin vuosiin.

Useimmista tuloslaskelman välisummista, eli käyttökatteesta, liiketuloksesta, nettotuloksesta ja kokonaistuloksesta ei ole olemassa mitään yleispäteviä ohjearvoja, vaan vertailu on useimmiten toimialakohtaista. Liiketulos-%:a käsitellään tässä työssä tarkemmin kappaleessa 3.4 muiden tarkasteluun otettujen tunnuslukujen yhteydessä. Sen perusteella, mitä käytetyissä lähteissä (Alma Talent Oy, n.d.; Yritystutkimus ry, 2017, s. 63-65) todetaan muista välisummista, voidaan tiivistetysti todeta, että Yritys X: taloudellinen tilanne ei ainakaan ole kriisissä, sillä kaikki luvut ovat koko tarkastelujakson ajan pysyneet positiivisina. Suoraan nousevaa tai laskevaa trendiä niistä ei kuitenkaan muodostu. Pikemminkin kyseessä on ylös alas sahaava käyrä, jossa paremman tuloksen vuotta seuraa aina huonompi vuosi, jota seuraa taas parempi, huolimatta tarkastellusta erästä. On kuitenkin totta, että

nettotulosta ylempien erien osalta nousut ovat joka kerta pienempiä, jolloin esimerkiksi käyttökateen kohdalla jakson aikaisin tarkasteluvuosi, 2016, on ollut parhain. Sen osalta voidaankin puhua laskevasta trendistä. Nettotulos ja kokonaistulos (jotka ovat keskenään identtisiä johtuen niiden väliin sijoittuvien erien puutteesta) kuitenkin rikkovat tämän kaavan, sillä niiden osalta tarkastelujakson paras vuosi on 2018, joka sijoittuu jakson puoliväliin.

Taseiden tarkasteluun siirryttäessä huomattavaa on, että vaikka suurin osa niiden eristä onkin tuloslaskelmien tapaan hyvin vakaita vuodesta toiseen, tietyissä erissä vaihtelu on selkeästi rajumpaa. Merkittävintä vaihtelu on erissä Rahat ja rahoitusarvopaperit, Myyntisaamiset ja Ostovelat.

Myyntisaamisten ja rahojen muutokset eivät koko tarkastelujaksolla ole täysin toistensa peilikuvia, mutta erityisesti vuosien 2019 ja 2020 välillä tapahtuva suuri muutos on niissä suunnilleen samassa mittakaavassa, eli jonkin verran yli kymmenen prosenttiyksikköä mutta vastakkaisiin suuntiin. Myyntisaamiset romahtivat 27,71 %:sta 17,66 %:iin ja rahavarat puolestaan kasvoivat 14,67 %:sta 25,05 %:iin. Sinällään mielenkiintoista on, että Yritys X onnistui pienentämään myyntisaamiaan niin suhteessa taseeseen kuin myös rahamääräisesti näinkin rajusti nimenomaisesti koronapandemian vuonna 2020, kun suuri osa yrityksistä kärsi taloudellisista vaikeuksista. Muina tarkasteluvuosina myyntisaamisten osuuden vaihtelu on ollut huomattavasti tasaisempaa, pysyen neljän prosenttiyksikön sisällä. Koska 2020 on tarkastelujakson viimeinen vuosi, on myös mahdoton sanoa, onko kyse pidempiaikaisesti myyntisaamisten perinnän kiristymisestä, väliaikaisesta tarpeesta nostaa rahavaroja esimerkiksi tulevaa investointia varten, vai jostakin muusta. Kappaleen 3.4 Tunnuslukuanalyysissa tehty myyntisaamisten kiertoaikojen analyysi valotti kuitenkin tilannetta myös hieman toisesta näkökulmasta.

Ostovelkojen kohdalla kyse ei ollut myyntisaamisten ja rahojen tapaisesta yksittäisestä suuresta muutoksesta. Peräkkäisten vuosien muutos ei niissä ylittänyt kertaakaan 3,5:tä prosenttiyksikköä. Korkeimman vuoden (2017; 13,28 %:a) ja matalimman vuoden (2020; 6,09 %:a) erotus oli kuitenkin yli seitsemän prosenttiyksikköä. Vuoden 2017 jälkeen ostovelkojen osuuden trendi on ollut laskeva. Mitkään muut Vieraan pääoman erät eivät ole myöskään nousseet ostovelkojen osuuden vähentyessä, vaan kokonaisuutenakin Oman

pääoman osuus on vuodesta 2017 alkaen noussut tasaisesti. Tähänkin palataan tarkemmin tarkasteltaessa tunnuslukua Omavaraisuusaste-% kappaleessa 3.4.

Tiivistäen prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten pohjalta saatua informaatiota Yritys X:n taloudellisesta tilanteesta voidaan todeta, että suuria muutoksia ei tarkastelujaksolla ollut nähtävissä. Yrityksen edustajan alkuhaastattelussa kommentoima näkemys siitä, että tulos on melko samanlainen vuodesta toiseen pitää paikkansa myös prosentuaalisesti tarkasteltuna. Toisaalta samassa haastattelussa esitetty tavoite varovaisesta kasvusta ei ainakaan tilikausien tulosten osalta ole toteutunut. Taseen rakenne puolestaan on suurilta linjoiltaan pysynyt melko samanlaisena tarkasteluvuodesta toiseen, sillä osa rajuista muutoksista on tapahtunut toisensa kumoavilla tavoilla. Pääomarakenne on siirtynyt hieman kohti suurempaa oman pääoman osuutta, eli siltä osin kehitystä voidaan pitää positiivisena, joskin jo lähtökohtainen tilanne oli hyvä.

3.4 Tunnuslukujen vertailu toimialaan, ohjearvoihin ja vuosien välillä

Tässä luvussa vertailu tapahtuu ensisijaisesti kahteen lähteeseen. Tunnuslukujen ohjearvot on pohjattu *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysissa (2017)* (myöh. *YrTil*) esitettyihin arvoihin niiden ollessa saatavilla. Jos kyseisessä teoksessa ei ole tarjottu ohjearvoja jollekin vertailussa olevalle tunnusluvulle, on tarkistettu löytyykö sellaisia muista lähteistä, kuten Alma Talentin Tunnuslukuoppaasta. Toimialavertailun luvut puolestaan on haettu Finnveran tilinpäätöstilastoista (https://tem-tilastopalvelu.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton__Finnvera/Finnvera.px/), jotka ovat saatavilla osana Työ- ja Elinkeinoministeriön ylläpitämää tilastopalvelua. Käytettynä toimialana oli ”4752 Rautakauppatavarain, maalien ja lasin vähittäiskauppa”. Tämä on hieman laajempi kategoria kuin Yritys X:n tarkka toimialan määrittely ”47522 Maalien vähittäiskauppa”, mutta antaa tarpeeksi laajan määrän yrityksiä (73-101 kpl), jotta yksittäinen poikkeuksellinen yritys ei pääse vääristämään tilastoja. Tätä seuraavissa alaluvuissa olevissa taulukoissa esiintyvät rivit ”Yläkvartiili”, ”Mediaani” ja ”Alakvartiili” viittaavat aina näihin Finnveran toimialatilastoihin.

Ikävä kyllä Finnveran tilastot olivat tätä työtä tehtäessä ainoita ilmaiseksi saatavilla olevia tilinpäätöstilastoja, joissa oli riittävästi dataa työn tarpeisiin. Tilastokeskuksen ”Yritysten

tilinpäätöstiedot 2012-2020” (<http://www.stat.fi/til/yrti/index.html>) jätettiin käyttämättä vertailun lähteenä koska niistä puuttuvat niin tarpeeksi tarkka toimialan määrittely kuin kvartiilitkin. Liian laaja toimiala olisi vähentänyt lukujen vertailukelpoisuutta, ja kvartiilien puute puolestaan tarkoittanut, että hienojakoisempi vertailu olisi mahdotonta. Finnveran tilaston heikkous puolestaan on, että siinäkin saatavilla ei ole kaikkia tarkasteluun otettuja tunnuslukuja. Vertailulukujen puuttuessa analyysissä on keskitytty tunnusluvun ajallisiin muutoksiin ja mahdollisesti saatavilla oleviin ohjearvoihin.

3.4.1 Liikevaihdon muutos-%

Liikevaihdon muutos-% on hyvin suoraviivainen tunnusluku, joka kertoo, paljonko yrityksen liikevaihto on muuttunut, kun sitä verrataan edeltävän vuoden liikevaihtoon. Positiivinen luku kertoo liikevaihdon kasvusta ja negatiivinen liikevaihdon laskusta. Mitään absoluuttisia ohjearvoja tälle tunnusluvulle ei ole olemassa, mutta kuten *YrTil* (s. 75) toteaa, liikevaihdon muutosta tarkastellessa tulisi aina ottaa huomioon inflaation kehitys, joka tavallaan asettaa sille pohja-arvon: inflaation alle jäävä kasvu ei ole todellista kasvua.

Taulukko 1 - Liikevaihdon muutos-%

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	-2.7%	4.6%	10.1%	2.0%	7.1%
Yläkvartiili	7.9%	12.6%	15.3%	17.9%	26.4%
Mediaani	0.0%	0.0%	5.6%	0.0%	6.5%
Alakvartiili	-4.5%	-2.1%	0.0%	-2.2%	0.0%

Yritys X:n liikevaihto on tarkastelujaksolla ollut nousussa ennen vuotta 2020, jolloin se on kääntynyt laskuun. Nousu on ollut vaihtelevan tasoista. Selkeiten positiivinen liikevaihdon muutos on ollut vuosien 2017 ja 2018 välissä. Alaansa verrattuna Yritys X:n liikevaihdon muutokset sijoittavat sen tukevasti keskikaartiin. Vuosina 2016-2019 tämä on tarkoittanut mediaanin ja yläkvartiilin väliin sijoittumista, vuonna 2020 puolestaan mediaanin ja alakvartiilin väliin. Vuosien 2016-2019 Yritys X:n liikevaihdon muutos-% on jokseenkin seurannut toimialansa muutoksia, jos verrataan mediaaniin: mediaanin noustessa Yritys

X:kin tulos-% on noussut ja laskiessa laskenut. Vuonna 2020 mediaani on kuitenkin pysynyt samana kuin vuonna 2019, mutta Yritys X:n tulos-% on, kuten edellä todettua, laskenut.

Tämän luvun valossa Yritys X ei siis ole selvinnyt monille yrityksille hankalasta pandemiavuodesta 2020 aivan yhtä hyvin kuin sen kilpailijat keskimäärin. On kuitenkin vaikeaa sanoa, onko kyseessä vain yksittäinen poikkeusvuosi liikevaihdon kehityksessä. Olisikin siis erityisen tärkeää tarkkailla tämän tunnusluvun kehitystä pandemia-ajan yli ja jonkin aikaa sen jälkeen, jotta voidaan arvioida onko syitä ollut muitakin.

3.4.2 Myyntikate-%

Myyntikate kertoo, kuinka paljon myynneistä jää yritykselle rahaa, kun niiden hankkimiseen suoraan liittyvät kulut (esim. ostohinta) on vähennetty. Kuten kappaleessa 3.1 esitettiin, myyntikate-% on nykyään hieman ongelmallinen tunnusluku tilinpäätösanalyysissä. Ensinnäkin koska läheskään kaikilla yrityksillä sitä ei edes suunnilleen voida laskea suoraan tilinpäätöksistä. Tämä on oletettavasti syynä siihen, että tätä tunnuslukua ei ole sisällytetty Finnveran tilastoihin. Kuitenkin jopa *YrTil* (s. 63) viittaa myyntikatteeseen ”tukku- ja vähittäiskaupassa yleisesti käytettynä tunnuslukuna”. Toinen ongelma on, että edes rajaamalla tarkastelu vain tukku- ja vähittäiskauppaan, kyseessä on niin laaja kenttä, että mitään selkeitä ohjearvoja ei myöskään ole tarjolla, vaan myyntikatteen todetaan olevan hyvin toimialakohtainen luku.

Taulukko 2 - Myyntikate-%

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	25.9%	23.6%	25.5%	22.5%	24.3%

Yritys X:n myyntikate-%:n kehitys voidaan nähdä positiivisena, sillä vuoden 2020 prosentti oli tarkastelujakson suurin. Tasaista nousu ei ole ollut, vaan tunnusluvun arvo on nytkähdellyt edestakaisin. Erot eivät kuitenkaan ole olleet kovin suuria, alle kolmen prosenttiyksikön luokkaa. Tämän tunnusluvun perusteella alkuhaastattelussa esitetty tavoite varovaisesta kasvusta näyttäisi olevan toteutumassa. Myyntikate tulee kuitenkin aine suhteuttaa yrityksen muiden kuin ostokulujen tasoon, sillä sillä tulee pystyä kattamaan ne kaikki.

3.4.3 Liiketulos-%

Liiketuloksen englanninkielinen nimi, EBIT (Earnings Before Interests and Taxes eli "tulot ennen korkoja ja veroja") kertoo selkeämmin sen sisällöstä kuin suomenkielinen nimi.

Liiketuloksen saamiseksi liikevaihdosta on vähennetty vain yrityksen varsinaisen toiminnan kulut ja poistot. Kyse on siis operatiivisen toiminnan vertailusta ottamatta kantaa rahoitusrakenteeseen.

Taulukko 3 - Liiketulos-%

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	5.9%	5.8%	6.3%	5.1%	7.5%
Yläkvartiili	4.3%	3.7%	6.4%	5.8%	7.5%
Mediaani	1.7%	1.5%	3.1%	3.0%	4.5%
Alakvartiili	-1.4%	-1.8%	0.9%	0.3%	1.4%

Ohjearvot (*YrTil* s. 65):

- yli 10 % hyvä
- 5 – 10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

YrTil:n ohjearvojen valossa Yritys X:llä on tarkastelujakson aikana ollut "tyydyttävä" liiketulos-%, joinain vuosina lähellä jopa "heikon" rajaa. Lisäksi, kuten prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten tarkastelussa todettiin, Yritys X:n liiketuloksen trendi on nytkähdellen laskeva: tarkastelujakson ensimmäinen vuosi, 2016, on ollut sen kannalta paras, ja huonoja kausia seuraavat nousut ovat kerta kerralta pienempiä.

Toisaalta toimialaan verrattaessa tilanne on jonkin verran eri näköinen. Vuosien 2016-2018 ajan alan ja Yritys X:n liiketulos-%:en muutokset ovat olleet saman suuntaisia.

Absoluuttiselta arvoltaan parhaana vuonna (2016) Yritys X on juuri ja juuri päässyt toimialansa yläkvartiiliin. Vuonna 2017 niin Yritys X:n kuin toimialankin liiketulos-%:t ovat laskeneet rajusti, mutta Yritys X:llä vielä toimialaa rajummin, ja se on tippunut yläkvartiilin

alarajan ja mediaanin väliin. Vuonna 2018 niin ala kuin Yritys X:kin ovat nousseet jälleen, tällä kertaa Yritys X voimakkaammin, ja Yritys X on ollut hyvin lähellä alan yläkvartiilin rajaa. Mielenkiintoisin tilanne on kuitenkin vuoden 2019 kohdalla. Vuosi 2019 on tarkastelujakson osalta alan selkeästi huonoin. Yritys X:n liike-tulos-% on kuitenkin laskenut alan notkahdusta alaa huomattavasti vähemmän, mikä sijoittaa sen ensimmäistä kertaa selkeästi yli yläkvartiilin rajan. Vuonna 2020 alan tilanne on parantunut, mutta ei niin paljoa, että Yritys X:n hyvin maltillinen nousu olisi syrjäyttänyt sitä yläkvartiilista.

Tämän tunnusluvun perusteella voidaankin ehkä siis todeta, että Yritys X:llä on selkeästi parantamisen varaa, jos halutaan pysyä alkuhaastattelussa esiin tulleessa tavoitteessa nousta enemmän ja laskea vähemmän kuin ala keskimäärin. Erityisesti voisi olla syytä ottaa tarkasteluun vuosina 2018-2019 tehdyt liiketoimet, koska niiden osalta tähän tavoitteeseen on päästy.

On kuitenkin huomionarvoista, että verrattaessa myyntikate- ja liike-tulos-%:ja, niiden kehityssuunnat ovat jokseenkin päinvastaiset: myyntikate on noussut ja liike-tulos laskenut hitaasti. Tästä voidaan päätellä, että Yritys X:n kannattavuuteen liittyvät potentiaaliset ongelmat eivät todennäköisesti ole muodostuneet itse tuotteiden hankintahinnoissa, vaan kyse on jostakin muusta tuloslaskelman erästä, joka sijoittuu liike-tuloksen ja myyntikatteen teoreettisen paikan väliin laskelmalla. Näitä eriä ovat ulkopuoliset palvelut, henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut ja poistot. Euromääräisesti tarkasteltuna näistä eristä ainoastaan ulkopuolisten palveluluiden määrä on vähentynyt, muiden kolmen kasvanut. Mielenkiintoisinta on tarkastella henkilöstökuluja, sillä ne ensinnäkin muodostavat euromääräisesti ja prosentuaalisesti suuremman erän kuin muut kolme yhteensä, ja toisekseen niiden muutokset ovat olleet suurimpia. Henkilöstökulujen selkeä kasvu vuosien 2017 ja 2018 välillä selittyy osittain, mutta ei kokonaan, siirtymisellä vuokratyövoimasta oman henkilöstömäärän kasvattamiseen. Jos tämä olisi ainoa tapahtunut asia, eivät liike-tulos- ja myyntikate-%:ien muutokset eroaisi niin toisistaan, sillä asiaan liittyvät erät ovat kyseisten välisummien välissä. Yritys X:n henkilöstökulut kasvoivat kuitenkin merkittäviä määriä myös esimerkiksi vuosien 2019 ja 2020 välillä, jolloin henkilöstön määrä pysyi samana. Samaten vuosien 2017 ja 2018 välissä tapahtunut henkilöstökulujen nousu on suurempi kuin ulkopuolisen työvoiman käytön lopettamisesta syntynyt kulujen lasku. Toisaalta vuoden 2019 henkilöstökulut olivat vuotta 2018 pienemmät. Yritys X:n olisikin hyvä

pohtia, mistä vuosien 2018 ja 2020 merkittävät henkilöstökulujen määrän kasvut ja osittain niistä seuraava liiketulos-%:n pienentyminen johtuvat.

3.4.4 Oman pääoman tuotto -%

Finnveran tilastot eivät tarjonneet tälle tunnusluvulle toimialan lukuja vertailtaviksi. *YrTil* ei myöskään anna sille mitään numeerisia ohjearvoja, joskin Salmi sanoo kirjassaan esiintyvien arvojen tulevan *YrTil*:iä julkaisevalta Yritystutkimuksen Neuvottelukunnalta. Oman pääoman tuotto-% onkin lähtökohtaisesti hyvin yrityskohtainen tunnusluku. Koska kyseessä on luku, joka arvioi, paljonko tuottoa yrityksen omistajat ovat saaneet yritykseen sijoittamalleen pääomalle, sen toivotun tason määrittää lähinnä se, paljonko omistajat haluavat yrityksestä saada irti. Salmi (2020, ss. 114-115) käy varsin pitkällisesti läpi vaa'an toista kuppia, joka on kaikkeen yritystoimintaan sisältyvä riski, joka on omistajilla suurempi kuin sijoittajilla. Tämän takia hänen mukaansa oman pääoman tulisi aina tuottaa jonkin verran enemmän kuin sijoitetun pääoman. *Tunnuslukuopas* (Alma Talent Oy, n.d., ss. "Oman pääoman tuotto -%") esittääkin, että aivan minimitaso oman pääoman tuotolle antaa ns. riskittömän sijoituksen, kuten valtion joukkovelkakirjalainan tuotto-odotus. Tätä analyysia laadittaessa ei ollut tiedossa, onko Yritys X:n johto määritellyt oman pääoman tuotolle minkäänlaista tavoitearvoa.

Taulukko 4 - Oman pääoman tuotto -%

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	13.56%	12.86%	17.00%	11.58%	16.02%

Ohjearvot (Salmi, s. 115):

- ≥ 20 % hyvä
- 10-19 % tyydyttävä
- < 10 % heikko

Kaiken tämän valossa Yritys X:n oman pääoman tuottoasteesta voidaan todeta seuraavaa: se on kohtuullinen. Selkeää nousevaa tai laskevaa suuntausta ei ole, vaan tunnusluku on vaihdellut vuodesta toiseen kumpaankin suuntaan. Sen arvo on kuitenkin pysynyt kaikkina

tarkasteluvuosina 10 ja 20 prosentin välissä, eli selkeästi Salmen ”tydyttävän” arvion sisällä. Valtionlainojen korot ovat tarkastelujaksolla pysyneet lähellä nollaa, tai jopa painuneet negatiivisiksi

(https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/taulukot2/korot_taulukot/viitelainojen_korot_fi/), joten niihin verrattuna Yritys X on ollut hyvinkin kannattava sijoitus omistajilleen.

Voidaankin siis todeta, että erityisesti, koska Yritys X on niin vahvasti omavarainen, eli siihen on sitoutunut varsin paljon omistajien pääomaa, olisi oman pääoman tuottoprosentin tarkkailu heille ensijaisen tärkeää. Jos sille ei ole vielä määritelty mitään tavoitearvoa, sellainen olisi hyvä valita mahdollisimman pian. Lisäksi edestakaisin poukkoileva tunnusluvun muutos olisi hyvä saada tasaantumaan, sillä nykyisellään luvun tulevaa kehitystä on hyvin vaikeaa ennakoita.

3.4.5 Omavaraisuusaste-%

Omavaraisuusasteen määritelmä ja laskentatapa ovat hyvin suoraviivaisia: oman pääoman määrä suhteutetaan taseen loppusummaan. Käytännössä siis omavaraisuusaste kertoo, oman ja vieraan pääoman suhteen taseesta, sillä vieraan pääoman osuus voidaan laskea vähentämällä omavaraisuusaste sadasta prosentista.

Taulukko 5 - Omavaraisuusaste-%

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	84.0%	82.0%	81.0%	79.9%	81.2%
Yläkvartiili	39.0%	34.0%	40.4%	46.6%	44.9%
Mediaani	14.0%	13.4%	18.3%	22.2%	25.9%
Alakvartiili	2.0%	1.4%	0.5%	3.9%	3.3%

Ohjearvot (YrTil s. 70):

- yli 40% hyvä
- 20-40% tyydyttävä
- alle 20% heikko

On välittömästi selvää, että Yritys X:n omavaraisuusaste-% on poikkeuksellisen korkea. Luku ylittää jokaisena tarkasteluvuotena alansa yläkvartiilin rajan useammalla kymmenellä prosenttiyksiköllä, eikä merkittävästi lähesty kyseistä rajaa vaikka tarkasteluun otettaisiin alan vahvin vuosi (2016, 44,6%) ja Yritys X:n heikoin vuosi (2017, 79,9%). Kyse ei ole myöskään siitä, että kyseessä olisi erityisen vahvasti lainarahoituksen varassa pyörivä toimiala, sillä Yritys X ylittää myös *YrTil*:n hyvän tilanteen ohjearvot merkittävässä määrin. Tarkastelujakson aikana Yritys X:n omavaraisuusaste on myös keskimäärin ollut kasvussa, lukuun ottamatta vuonna 2017 tapahtunutta notkahdusta.

Tällaisessa tilanteessa herää kysymys siitä, onko olemassa ”liian” korkea omavaraisuusastetta. Salmen (2020, s. 119) mukaan tähän kysymykseen ei ole yksiselitteistä vastausta, vaan se riippuu hyvin paljon siitä, mitkä ovat yrityksen omistajien tavoitteet. Toiset ovat varovaisempia kuin toiset, ja joskus omaa pääomaa kerrytetään suunnitteilla olevaa suurta investointia varten. Toisaalta maltillisemmankin omistajan on hyvä tiedostaa ns. vieraan pääoman vipuvaikutuksen olemassaolo. Kuten Kallunki (2014, s. 115) toteaa, tässä käsitteessä kyse on siitä, että rahoitettaessa vieraalla pääomalla investointeja, jotka tuottavat tarpeeksi, omistajille muodostuu kassavirtaa, jonka hankkimiseen ei ole tarvittu oman pääoman panoksia. Se, kuinka vahvasti vipuvaikutusta kannattaa lähteä hyödyntämään, on jälleen vahvasti uhka-mahdollisuus-laskelma, jonka jokainen yritys joutuu itse arvioimaan. Kallunki (ibid, s. 116) jatkaa esittämällä, että tähän vaikuttaa merkittävästi myös yrityksen toimiala, ja sen herkkyys suhdannevaihteluille.

3.4.6 Quick Ratio

YrTil (s. 74) tiivistää Quick Ration tarkoituksen seuraavasti: ”Quick Ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudellaan”. Toisin sanoen, kuinka helposti yritys pystyy kattamaan nopeasti erääntyvät velkansa sillä osalla pääomastaan, joka on myös nopeasti saatavilla käyttöön. Kuten kappaleessa 3.2 kävi ilmi, Yritys X:n tapauksessa lyhytaikaiset velat koostuivat tarkastelujaksolla ostovelosta ja lähinnä verottajalle maksettavista erinäisistä korottomista veloista. Vaikka Yritys onkin kappaleen 3.4.4 analyysin perusteella poikkeuksellisen omavarainen, näistä lyhytaikaisista veloista muodostuu kuitenkin vajaa viidennes sen taseen vastattavista. Kyseessä ei siis ole täysin vähäpätöinen summa.

Taulukko 6 - Quick Ratio

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	3.3	3.0	2.6	2.6	2.7
Yläkvartiili	0.9	0.9	0.9	1.1	1.1
Mediaani	0.6	0.5	0.6	0.6	0.7
Alakvartiili	0.3	0.3	0.3	0.4	0.5

Ohjearvot (*YrTil* s. 75):

- yli 1 hyvä
- 0,5 – 1 tyydyttävä
- alle 0,5 heikko

Quick Ration suhteen Yritys X:llä ei ole syytä huoleen. Sen arvot pysyvät koko tarkastelujakson ajan yli 2,5:n, kun *YrTil*:n ohjearvoissa jo 1:n ylittävä luku arvioidaan ”hyväksi”. Kyse ei myöskään ole mistään erityisen vahvasta toimialasta tämän tunnusluvun osalta, sillä Finnveran tilastot paljastavat yläkvartiiliin päästävän useimpina vuosina jo *YrTil*:n ”tyydyttävän” arvion pohjalta. *Tunnuslukuoppaassa* (Alma Talent Oy, n.d., "Quick Ratio") todetaankin, että erityisesti kaupan alan yrityksillä voi olla ongelmia tämän tunnusluvun kanssa.

Tämän tunnusluvun arvioinnin kanssa muodostuu samankaltainen ongelma kuin omavaraisuusaste-%:n suhteen: mikä on ”liian hyvä” arvo? Onko mitään syytä kasvattaa Quick Ratiota merkittävästi yli pisteen, jossa kaikki lyhytaikaiset velat ovat nopeasti kuitattavissa pois (eli arvon 1)? Kallunki (2014, s. 123) esittää näkemyksen, että hyvin korkean maksuvalmiuden (jota tämä tunnusluku mittaa) omaava yritys ei todennäköisesti hyödynnä pääomaansa täydellä teholla; ja ratkaisuksi tähän laajemmat investoinnit tai suuremmat osinkojen maksut. Quick Ration perusteella Yritys X:llä olisi hyvinkin varaa kumpaan tahansa ilman, että sen maksuvalmius putoaa lähelläkään huolestuttavaa tasoa.

3.4.7 Ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoaajat

Ostovelkoja ja myyntisaamisia tarkastellaan tässä yhdessä, sillä niille suositellut arvot ovat toisistaan riippuvaisia. Ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoaikatunnusluvut kertovat, montako päivää keskimäärin kestää, että velka tai saaminen maksetaan. Toisin sanoen, mitä pienempi nämä tunnusluvut ovat, sitä tehokkaammin yrityksen kassavirrat liikkuvat. Nämä ovatkin siis ns. käänteisiä tunnuslukuja, eli pienempi arvo on parempi ja alan parhaiten suoriutuvat yritykset löytyvät alakvartiilista. *Tunnuslukuoppaassa* (Alma Talent Oy, n.d., "Ostovelkojen kiertoaika") annetaan niiden keskinäiselle suhteelle ohje, että myyntisaamisten kiertoaajan tulisi olla hieman lyhyempi kuin ostovelkojen. Toisaalta Kallunki (2014, s. 130) huomauttaa, että ainakin myyntisaamisten kohdalla kiertoaajat tulee suhteuttaa alalla vallitseviin maksuehtoihin, koska muutoin asiakkaat saattavat säikähtää ja vaihtaa kilpailijoille.

Taulukko 7 - Ostovelkojen kiertoaajat (päiviä)

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	12.6	17.4	19.7	27.4	20.9
Yläkvartiili	66.0	74.0	66.0	71.0	60.0
Mediaani	43.0	45.0	45.0	44.0	38.0
Alakvartiili	24.0	31.0	25.0	20.0	22.0

Taulukko 8 - Myyntisaamisten kiertoaajat (päiviä)

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	27.2	40.4	35.7	41.5	36.0
Yläkvartiili	29.0	27.0	29.0	32.0	29.0
Mediaani	20.0	20.0	20.0	22.0	20.0
Alakvartiili	11.0	12.0	13.0	14.0	10.0

Yritys X ei tarkastelujaksolla ole noudattanut edellä esitettyä periaatetta ostovelkojen kiertoajan pitämisestä hieman myyntisaamisten kiertoaikoja pidempänä. Sen ostovelkojen kiertoajat ovat koko tarkastelujakson ajan selkeästi myyntisaamisten kiertoaikoja pienempiä. Vuosina 2019-2020 Yritys X on maksanut ostovelkansa yli kaksi kertaa nopeammin kuin sen asiakkaat ovat maksaneet saamisensa Yritys X:lle. Sen ostovelkojen kiertoajat ovat myös alaan nähden huippuluokkaa, sijoittuen selkeästi alakvartiiliin kaikkina muina tarkasteltuina vuosina, paitsi vuonna 2017, jolloin niiden maksuissa on tapahtunut selkeä hidastuminen. Yleinen trendi on kuitenkin ollut jatkuvasti laskeva. Myyntisaamisten suhteen tilanne on toinen. Yritys X:n myyntisaamisten kiertoajat ovat merkittävästi korkeampia kuin alalla, sijoittuen yli yläkvartiilin rajan kaikkina muina tarkasteluvuosina paitsi vuonna 2020, jolloin ne pääsevät mediaanin ja yläkvartiilin väliin. Myyntisaamisten kierrossa ei ole nähtävissä yhtä selkeää trendiä kuin ostovelkojen kohdalla, vaan niiden muutokset ovat poukkoilevampia. Suunta on kuitenkin hieman laskevaan, eli parempaan päin, erityisesti jos vuoden 2020 kiristyksestä onnistutaan pitämään kiinni.

Ostovelkojen nopeassa maksussa ei sinällään ole mitään ongelmaa, sillä näin Yritys X ei ainakaan joudu maksamaan mitään ylimääräisiä kuluja, kuten korkoja, niihin liittyen, ja pystyy mahdollisesti hyödyntämään ns. käteisalennuksia. Myyntisaamisten kiertoaika on näistä kahdesta tunnusluvusta tällä kertaa se ongelmallisempi tapaus. Sen ylittäessä toimialan tason niin selkeästi kuin Yritys X:n tapauksessa, ei voida ajatella, että ostovelkojen ja myyntisaamisten keskinäistä suhdetta kannattaisi lähteä korjaamaan hidastamalla ostovelkojen maksua. Mitä suurempi myyntisaamisten kiertoaika on, sitä enemmän yrityksen pääomaa on sitoutuneena niihin, eikä siis vapaasti käytettävissä. Nopeampi kiertoaika tarkoittaisi parempaa tehokkuutta, pääoman tuottoa ja likvideettia (Kallunki, 2014, s. 129). On myös mahdollista, että Yritys X on *Tunnuslukuoppaan* (Alma Talent Oy, n.d., "Myyntisaamisten kiertoaika") mainitsemassa tilassa, jossa myyntisaamisiin on alkanut kertyä epäkurantteja eriä. Myyntisaamisten kiertoaikaa voisikin lähteä korjaamaan kahdella tapaa: tarkistamalla, että myyntisaamisissa ei ole näitä vanhoja eriä, jotka tulisi merkitä menetetyiksi saamisiksi, ja tehostamalla perintää.

3.4.8 Vaihto-omaisuuden kiertoaika

Vaihto-omaisuuden, eli Yritys X:n tapauksessa aine- ja tarvikevaraston, kiertoaajoille ei ikävä kyllä ollut saatavilla toimialan vertailuarvoja. Myöskään mitään yleispäteviä ohjearvoja ei ole olemassa. Tämä tunnusluku kertoo kuinka hyvin yritys saa varaston ns. liikkumaan, eli kauanko yritykselle ostetut tavarat ovat varastossa ennen myyntiä. Tämäkin on käänteinen tunnusluku, eli nopeampi kierto on parempi.

Taulukko 9 -Vaihto-omaisuuden kiertoaika (päiviä)

	2020	2019	2018	2017	2016
Yritys X	53.7	48.7	51.4	52.6	57.8

Yritys X:n vaihto-omaisuuden kiertoaika on tarkastelujaksolla ensin laskenut vuosina 2016-2019, mutta noussut vuodesta 2019 vuoteen 2020. Lasku on ensin ollut jyrkkää, sitten tasaantunut, mutta vastaavasti nousu on ollut lähes yhtä jyrkkä kuin tuo ensimmäinen lasku. On toki mahdollista, että 2020 oli tässä suhteessa poikkeusvuosi, kuten se monin tavoin reaali maailmassa oli.

Käytännössä liian nopeasti kiertävää varastoa ei ole olemassa, jos vain asiakkaiden tarpeet täyttyvät. Ongelma kuitenkin on tämän varmistaminen. Yritys X:n varastotuotteilla ei keskimäärin ole nopeita ”parasta ennen”-päiväyksiä, mutta nekin voivat periaatteessa vanheta. Toisaalta asiakkaat eivät ole loputtomiin valmiita odottamaan tuotteita, jotka eivät ole heti saatavilla. Varastokirjanpito ja varaston hallinnointi ovat oma yritystoiminnan osalansa, josta tilinpäätöksissä näkyy vain hyvin tiivistetty lopputulos. Jos yrityksen varasto koostuu useammasta kuin yhdestä tuotteesta, kuten useimmilla yrityksillä on, jokaista tuotetta tulisi oikeastaan arvioida erikseen. Kuten Wild (2017, s. 43) asian esittää, varaston ”oikeaan” tasoon vaikuttavat ainakin tuotteiden kysyntä, saatavuus, kumpienkin vaihtelu ja toimitusajat, mutta myös esimerkiksi kunkin tuotteen tärkeys ja se, millaisissa erissä tuotteita toimitetaan ja toisaalta ostetaan. Yritys X:n olisikin hyvä tarkkailla, alkavatko vaihto-omaisuuden kiertoaajat jälleen parantua vuoden 2020 jälkeen, vai onko siihen asti positiivisena jatkunut trendi kääntynyt huonompaan suuntaan. Jos huono käänne on tapahtunut, olisi hyvä miettiä, mitä muutoksia varaston hallinnoinnissa on tapahtunut vuoden 2020 aikana verrattuna aiempiin vuosiin.

4 Yhteenveto

4.1 Tulosten hyödyntäminen

Jos Yritys X:n tilannetta verrataan talouden terveystriangelioon, voidaan todeta sen olevan vaihteleva. On joitakin osa-alueita, joista Yritys X on tarkastelujaksolla suoriutunut esimerkiksi, ja toisia, joissa se on jäänyt keskitason alapuolelle. Minkään triangelion osa-alueen (kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius, tehokkuus) suhteen Yritys X:n ei voida katsoa olevan kriisissä, sillä täysin heikko sen suoritus ei missään suhteessa ollut.

Vahviten Yritys X suoriutui maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden suhteen. Tämä ei sinällään ole yllättävä lopputulos, sillä yrityksellä ei ole lainkaan pitkäaikaisia velkoja, jotka horjuttaisivat sen taseen rakennetta. Toisaalta sen lyhytaikaisetkin velat koostuvat lähinnä joko korottomista veloista esim. Verohallinnolle, tai ostovelosta, joiden määrä on hyvässä suhteessa yrityksen rahavaroihin, ja jotka myös Ostovelkojen kiertoaika -tunnusluvun perusteella Yritys X on maksanut takaisin esimerkiksi nopeasti. Näitä taloustriangelion osa-alueita mitanneet Quick Ratio ja Omavaraisuusaste-% olivat myös tarkastelujaksolla kehittyneet parempaan suuntaan, joten maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden suhteen ongelmia ei ole odotettavissa lähitulevaisuudessa.

Kannattavuuden suhteen tilanne osottautui kuitenkin jokseenkin toiseksi. Vaikka Yritys X:n tilikauden tulos onkin koko tarkastelujakson ajan ollut selkeästi positiivinen, ei tämä vielä tarkoita, etteikö sen kannattavuudessa olisi analyysin perusteella parantamisen varaa. Yritys X:n liikevaihto ei ole kehittynyt toimialansa huippujen tahtiin, ja on tarkastelujakson lopussa jopa alkanut pienentyä. Saman aikaisesti joidenkin kuluerien, kuten henkilöstökulujen prosentuaalinen osuus tuloslaskelmasta on hieman kasvanut. Nämä muutokset eivät tässä mittaluokassa sinällään ole kriittisiä, koska ne on havaittu ajoissa. Ennustettavuuden kannalta suurempi ongelma ehkä onkin tämän kategorian tunnuslukujen edestakaisin poukkoileva luonne. Niin Myyntikate-%, Liiketulos-% kuin Oman pääoman tuotto-% vaihtelivat tarkastelujaksolla edestakaisin muodostamatta selkeää nousevaa tai laskevaa trendiä. Toki tämäkin on mahdollinen ennustettavuuden muoto, jossa hyvän vuoden jälkeen tiedetään aina odottaa huonompaa ja huonon jälkeen parempaa. Pidempi tarkasteluväli

näyttäisi kuitenkin olevan tarpeen, jotta Yritys X:n kannattavuuden kehityksestä voidaan luotettavasti sanoa mitään.

Tehokkuuden osalta voidaan todeta, että tarkasteltaessa Ostovelkojen ja Myyntisaamisten kiertoaikoja suhteessa Yritys X:n taloudelliseen rakenteeseen, yritys tuntuu panostaneen ehkäpä väärän osuuden tehostamiseen. Ostovelkojen kiertoajat, kuten yllä mainittiin, ovat huippuluokkaa, mutta myyntisaamisten eivät. Yritys X:llä ei kuitenkaan ole mitään yleisempää velkaantumisongelmaa tai tarvetta todistaa maksukykyään, joten ostovelkojen maksu jo ennen eräpäiviä ei ole sille erityisen tarpeellista.

Yritys X:lle voitaisiinkin suositella jonkinasteista suunnanmuutosta. Koska yrityksen vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat niin hyvällä tasolla, että niiden voidaan katsoa olevan ehkä jo liiankin hyvässä, kasvua hidastavassa kunnossa, yrityksen olisi aika ottaa hieman enemmän riskejä, ja tehdä esimerkiksi jokin suurempi investointi. Tämä auttaisi parantamaan kannattavuutta, mutta ei tarkoittaisi vielä mitään yrityksen taloudellista asemaa pysyvästi horjuttavaa, sillä resursseja siihen on riittävästi. Toki jos yrityksen omistajat kokevat, että suuret muutokset eivät ole houkuttelevia, tehoa kasvuun voitaisiin lähteä hakemaan hieman pienemmin keinoin: tiukentamalla myyntisaamisten perintää ja miettimällä, miten lisääntynyt henkilöstö saadaan näkymään myös lisääntyvänä tuloksena.

4.2 Yritykseltä saatu palaute analyysistä

Analyysin valmistuttua työ lähetettiin yrityksen edustajille, minkä jälkeen käytiin lyhyt loppuhaastattelu. Yrityksen edustajan mukaan työssä ensimmäisenä kiinnostuksen herättivät toimialavertailut, jotka vahvistivat käsitystä Yritys X:n sijoittumisesta alansa ”keskikastiin”. Edustaja koki työn tulokset erityisen hyödyllisinä, jos tulevaisuudessa tehdään suurempia muutoksia liiketoimintaan. Konkreettisella tasolla hänen mukaansa yritys X aikoo keskittyä työn pohjalta entistä tarkemmin pohtimaan, miten yrityksen tulosta saataisiin parannettua ja mahdollisesti kuluja pienennettyä esimerkiksi henkilöstöä vähentämällä.

Lähteet

- Alma Talent Oy. (n.d.). *Tunnuslukuopas*. Haettu 20.5.2021 osoitteesta
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>
- Anjum, S. (2010). An Overview of Financial Ratios from 1900's till Present Days. *International Journal of Research in Commerce and Management*, 1(8), 126-130.
- Beaver, W. (1966). Financial Ratios as Predictors of Failure. *Journal of Accounting Research*, 71-111.
- Bliss, J. (1924). *Management Through Accounts*. The Ronald Press Company.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. (2014). *Monenlainen tapaustutkimus*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Finnvera Oyj. (2021). *Finnveran tilinpäätöstilastot*. Haettu 14.11.2021 osoitteesta
https://tem-tilastopalvelu.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton__Finnvera/Finnvera.px/
- Hurmerinta, R. & Nummela, N. (2020). Monimetelmätutkimus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (Toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus Oy.
- Juuti, P. & Pusa, A. (2010). Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa P. Juuti & A. Pusa (Toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 9-19). Gaudeamus Oy.
- Juutinen, S. (2016). *Strategisen yritysvastuun käsikirja*. Alma Talent oy.
- Kallunki, J.-P. (2014). *Tilinpäätösanalyysi*. Talentum Media Oy.
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kaplan, R. & Norton, D. (1992). *Balanced Scorecard - The Measures that Drive Performance*. Haettu 19.8.2021 osoitteesta Harvard Business Review: <https://hbr.org/1992/01/the-balanced-scorecard-measures-that-drive-performance-2>
- Kirjanpitoasetus 1997/1339. (ei pvm). Haettu 16.6.2021
- Kirjanpitolaki 1997/1336. (ei pvm). Haettu 14.6.2021
- Kirjanpitolautakunta*. (ei pvm). Haettu 16.6.2021 osoitteesta
<https://kirjanpitolautakunta.fi/kirjanpitolautakunta>
- Kirjanpitolautakunta. (2006). Yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä. Haettu 16.6.2021 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/tuloslaskelman-ja-taseen-esittaminen>

- Lahti, S. & Salminen, T. (2014). *Digitaalinen taloushallinto*. Alma Talent Oy.
- Laitinen, E. (2021). *Laskentatoimen analyysiä ja analytiikkaa*. Vaasa: Vaasan Yritysinformaatio Oy.
- Laitinen, T. & Laitinen, E. (2014). *Yrityksen maksukyky - arviointi ja ennakointi*. Helsinki: KHT-Media Oy.
- Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360. (ei pvm). Haettu 9.8.2021
- Leppiniemi, J. & Kisanlahti, T. (2016). *Kirjanpitolaki: kommentaari* (4. uudistettu painos p.). Alma Talent Oy.
- Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. (2019). *Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta* (10. uudistettu painos p.). Alma Talent Oy.
- Leppiniemi, J.; Leppiniemi, R. & Kisanlahti, T. (2021). *Tilinpäätöksen tulkinta*. Helsinki: Alma Talent Oy.
- Osakeyhtiölaki 2006/624. (ei pvm). Haettu 16.6.2021
- Piekkari, R. & Welch, C. (2020). Oodi yksittäistapaustutkimukselle ja vertailun moninaiset mahdollisuudet. Teoksessa A. Puusa;& P. Juuti (Toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus Oy.
- Salmi, I. (2020). *Mitä tilinpäätös kertoo?* (10. uudistettu painos p.). Helsinki: Edita.
- Seppänen, H. (2011). *Yrityksen analysointi ja tilinpäätös*. Helsinki: Helsingin Seudun Kauppakamari.
- Tilastokeskus. (8.10.2020). *Toimialaluokitus 2008*. Haettu 27.7.2021 osoitteesta
Tilastokeskuksen verkkopalvelu: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/>
- Tilastokeskus. (ei pvm). *Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto [verkkojulkaisu]*. Haettu 15.11.2021 osoitteesta
<http://www.stat.fi/til/yrti/index.html>
- Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015. (ei pvm). Haettu 19..7.2021
- Vilka, H. (2015). *Tutki ja kehitä* (4., uudistettu painos p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Virtanen, A. (2004). he Finnish Accounting History - The Development from the Early Accounting Practice to the First Accounting Act. *Liiketalouden aikakauskirja*, 4, s. 189-198.
- Vuori, J. (ei pvm). *Tapaustutkimus*. (Yhteiskuntatieteellinen verkkoarkisto) Haettu 29.05.2021 osoitteesta Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja:

[https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapau
stutkimus/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapau
stutkimus/)

Wall, A. (1919). *The Banker's Credit Manual*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company.

Wild, T. (2017). *Best Practice in Inventory Management* (3. p.). New York: Routledge.

Yritystutkimus ry. (2017). *Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi* (10. korjattu laitos p.).

Helsinki: Gaudeamus Oy.

Liite 1: Alkuhaastattelu yrityksen johdon kanssa

1. Visiota, missiota ja strategiaa voisi avata lyhyesti
2. Yrityksen talouden nykytilanne ja sen seuranta
 - a. Millainen tuntuma yrityksen taloudesta on?
 - b. Yrityksen omistusrakenne
 - c. Onko yrityksen toimiala kuinka työvoimavaltainen? Ts. kuinka suuri osa yrityksen kuluista syntyy henkilöstöstä.
 - d. Miten yrityksen taloutta seurataan?
 - e. Miltä pohjalta taloudellisia päätöksiä tehdään?
3. Yrityksen tulevaisuus
 - a. Pyritäänkö säilyttämään nykyinen taloudellinen taso vai onko tarkoitus tavoitella kasvua?
 - b. Onko lähitulevaisuudessa suunnitteilla isoja hankintoja/projekteja/laajentumista? Ylipäänsä mitään, mikä voisi vaikuttaa merkittävästi talouteen.
4. Opinnäytetyön tarkoitus/tavoitteet tarkemmin
 - a. Voin avata tilinpäätösanalyysin ideaa tarkemmin tarvittaessa (esitellä tunnuslukuja, yrityksen talouden terveyskolmiota jne, jos aihe ei ole entuudestaan tuttu).
 - b. Onko jotain tiettyjä tunnuslukuja, joiden tarkkailu kiinnostaa?
 - c. Onko jotain tiettyä talouteen liittyvää kysymystä, johon halutaan saada vastaus?
5. Muuta, mitä olisi hyvä tietää ennen analyysin aloittamista?

Liite 2: Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava

1. LIIKEVAIHTO
2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
3. Valmistus omaan käyttöön
4. Liiketoiminnan muut tuotot
5. Materiaalit ja palvelut
 - a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat
 - aa) Ostot tilikauden aikana
 - ab) Varastojen muutos
 - b) Ulkopuoliset palvelut
6. Henkilöstökulut
 - a) Palkat ja palkkiot
 - b) Henkilösivukulut
 - ba) Eläkekulut
 - bb) Muut henkilösivukulut
7. Poistot ja arvonalentumiset
 - a) Suunnitelman mukaiset poistot
 - b) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
 - c) Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
8. Liiketoiminnan muut kulut
9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
10. Rahoitustuotot ja -kulut
 - a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
 - b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä
 - c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
 - d) Muut korko- ja rahoitustuotot
 - e) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
 - f) Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
 - g) Korkokulut ja muut rahoituskulut
11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA
12. Tilinpäätössiirrot
 - a) Poistoeron muutos

b) Verotusperusteisten varausten muutos

c) Konserniavustus

13. Tuloverot

14. Muut välittömät verot

15. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Liite 3: Tasekaava

Vastaavaa

A PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehittämismenot
2. Aineettomat oikeudet
3. Liikearvo
4. Muut aineettomat hyödykkeet
5. Ennakkomaksut

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa- ja vesialueet
2. Rakennukset ja rakennelmat
3. Koneet ja kalusto
4. Muut aineelliset hyödykkeet
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

III Sijoitukset

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Osuudet omistusyhteisyhteisöissä
4. Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
5. Muut osakkeet ja osuudet
6. Muut saamiset

B VAIHTUVAT VASTAAVAT

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet
2. Keskeneräiset tuotteet
3. Valmiit tuotteet/tavarat
4. Muu vaihto-omaisuus
5. Ennakkomaksut

II Saamiset

1. Myyntisaamiset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä

- 4. Lainasaamiset
- 5. Muut saamiset
- 6. Maksamattomat osakkeet/osuudet
- 7. Siirtosaamiset
- III Rahoitusarvopaperit
 - 1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
 - 2. Muut osakkeet ja osuudet
 - 3. Muut arvopaperit
- IV Rahat ja pankkisaamiset

Vastattavaa

A OMA PÄÄOMA

I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

IV Muut rahastot

- 1. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
- 2. Vararahasto
- 3. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
- 4. Käyvän arvon rahasto
- 5. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (tappio)

B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

- 1. Poistoero
- 2. Verotusperäiset varaukset

C PAKOLLISET VARAUKSET

- 1. Eläkevaraukset
- 2. Verovaraukset
- 3. Muut pakolliset varaukset

D VIERAS PÄÄOMA

- 1. Joukkovelkakirjalainat
- 2. Vaihtovelkakirjalainat

3. Lainat rahoituslaitoksilta
4. Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta
5. Saadut ennakot
6. Ostovelat
7. Rahoitusvekselit
8. Velat saman konsernin yrityksille
9. Velat omistusyhteisyriyksille
10. Muut velat
11. Siirtovelat

Liite 4: Yritys X:n viralliset tuloslaskelmat tarkastelujaksolla

	2020	2019	2018	2017	2016
LIIKEVAIHTO	5 098 418,49	5 242 210,36	5 013 149,90	4 554 714,38	4 465 236,22
Liiketoiminnan muut tuotot	2 572,62	6 847,01	10 066,12	9 267,28	6 776,96
Ostot tilikauden aikana	-3 820 791,31	-4 011 600,07	-3 799 973,81	-3 416 434,76	-3 300 897,73
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	23 386,24	4 717,57	33 525,53	-29 159,59	-21 779,88
Ulkopuoliset palvelut	-3 800,00	-1 129,03	-2 847,15	-53 636,05	-37 670,17
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 801 205,07	-4 008 011,53	-3 769 295,43	-3 499 230,40	-3 360 347,78
Palkat ja palkkiot	-494 856,78	-439 706,34	-457 809,99	-383 616,90	-379 561,13
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-135 009,67	-139 327,45	-128 434,56	-126 262,67	-109 815,36
Muut henkilösivukulut	-16 202,33	-12 318,00	-14 681,11	-11 361,33	-16 227,38
Henkilöstökulut yhteensä	-646 068,78	-591 351,79	-600 925,66	-521 240,90	-505 603,87
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 651,71	-34 602,02	-40 929,89	-33 514,25	-24 546,28
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-47 651,71	-34 602,02	-40 929,89	-33 514,25	-24 546,28
Liiketoiminnan muut kulut	-306 606,74	-313 494,03	-295 135,19	-275 404,23	-246 101,95
LIIKEVOITTO (- TAPPIO)	299 458,81	301 598,00	316 929,85	234 591,88	335 413,30

Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista					
Muilta	1 341,12	4 650,75	5 563,63	4 705,22	5 308,64
Muut korko- ja rahoitustuotot					
Muilta	2 242,18	429,96	3 419,96	4 359,17	2 997,24
Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista	-2 099,65	-25 604,24	16 774,18	-10 247,61	-29 635,36
Korkokulut ja muut rahoituskulut					
Muille	-766,08	-248,66	-120,04	-114,95	-263,14
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	300 176,38	280 825,81	342 567,58	233 293,71	313 820,68
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-60 978,16	-63 464,33	-67 017,24	-51 095,41	-70 294,85
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	239 198,22	217 361,48	275 550,34	182 198,30	243 525,83

Liite 5: Yritys X:n viralliset taseet tarkastelujaksolla

	2020	2019	2018	2017	2016
VASTAAVA					
Muut aineettomat hyödykkeet	26099,83	41218,23	56336,63	16548,24	0,00
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	26099,83	41218,23	56336,63	16548,24	0,00
Rakennukset ja rakennelmat	0,00	0,00	500,00	1000,00	1500,00
Koneet ja kalusto	97599,91	56950,83	75934,45	86631,63	72138,83
Muut aineelliset hyödykkeet	627,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	98226,91	56950,83	76434,45	87631,63	73638,83
Osuudet saman konsernin yrityksissä	285168,93	285168,93	285168,93	285168,93	285168,93
Muut osakkeet ja osuudet	60413,18	62512,83	88117,07	63182,89	73430,50
Sijoitukset yhteensä	345582,11	347681,76	373286,00	348351,82	358599,43
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	469908,85	445850,82	506057,08	452531,69	432238,26
Valmiit tuotteet	0,00	535010,60	530293,03	496767,50	525927,09
Tavarat	558396,84	0,00	0,00	0,00	0,00
Vaihto-omaisuus yhteensä	558396,84	535010,60	530293,03	496767,50	525927,09
Myyntisaamiset	380530,42	580224,08	490067,23	518212,16	439929,27
Muut saamiset	17680,00	196,06	0,00	205,15	596,92
Siirtosaamiset	188234,94	225436,88	225469,72	203093,82	181529,52
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	586445,36	805857,02	715536,95	721511,13	622055,71
Muut arvopaperit	188000,00	138000,00	138000,00	138000,00	138000,00
Rahoitusarvopaperit yhteensä	188000,00	138000,00	138000,00	138000,00	138000,00
Rahat ja pankkisaamiset	351734,08	169143,21	162302,86	167461,76	211891,81
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1684576,28	1648010,83	1546132,84	1523740,39	1497874,61
VASTAAVA YHTEENSÄ	2154485,13	2093861,65	2052189,92	1976272,08	1930112,87

VASTATTAVAA					
Osakepääoma	2522,82	2522,82	2522,82	2522,82	2522,82
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	1568851,66	1497790,18	1384403,84	1564405,54	1470879,71
Tilikauden voitto (tappio)	239198,22	217361,48	275550,34	182198,30	243525,83
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	1810572,70	1717674,48	1662477,00	1579126,66	1566928,36
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	4092,00	8184,00
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0,00	0,00	0,00	4092,00	8184,00
Ostovelat	131270,78	191466,04	203889,85	262353,54	192412,78
Muut velat	116068,04	109892,61	115329,43	74845,18	85270,98
Siirtovelat	96573,61	74828,52	70493,64	55854,70	77316,75
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	343912,43	376187,17	389712,92	393053,42	355000,51
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	343912,43	376187,17	389712,92	397145,42	363184,51
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2154485,13	2093861,65	2052189,92	1976272,08	1930112,87

Liite 6. Yritys X:n oikaistut/analyysituloslaskelmat

	2020	2019	2018	2017	2016
LIIKEVAIHTO	5098418,49	5242210,36	5013149,90	4554714,38	4465236,22
Liiketoiminnan muut tuotot	2572,62	6847,01	10066,12	9267,28	6776,96
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	5100991,11	5249057,37	5023216,02	4563981,66	4472013,18
Aine- ja tarvikekäyttö	-3797405,07	-4006882,50	3766448,28	3445594,35	3322677,61
Ulkopuoliset palvelut	-3800,00	-1129,03	-2847,15	-53636,05	-37670,17
Henkilöstökulut	-646068,78	-591351,79	-600925,66	-521240,90	-505603,87
Liiketoiminnan muut kulut	-306606,74	-313494,03	-295135,19	-275404,23	-246101,95
KÄYTTÖKATE	347110,52	336200,02	357859,74	268106,13	359959,58
Suunnitelman mukaiset poistot	-47651,71	-34602,02	-40929,89	-33514,25	-24546,28
LIIKETULOS	299458,81	301598,00	316929,85	234591,88	335413,30
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	1341,12	4650,75	5563,63	4705,22	5308,64
Muut korko- ja rahoitustuotot	2242,18	429,96	3419,96	4359,17	2997,24
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-766,08	-248,66	-120,04	-114,95	-263,14
Sijoitusten ja rahoitusarvopaperien arvonalentumiset	-2099,65	-25604,24	16774,18	-10247,61	-29635,36
Välittömät verot	-60978,16	-63464,33	-67017,24	-51095,41	-70294,85
NETTOTULOS	239198,22	217361,48	275550,34	182198,30	243525,83
KOKONAISTULOS	239198,22	217361,48	275550,34	182198,30	243525,83
TILIKAUDEN TULOS	239198,22	217361,48	275550,34	182198,30	243525,83

Liite 7, Yritys X:n oikaistut / analyysitaseet

	2020	2019	2018	2017	2016
VASTAAVAA					
Muut aineettomat hyödykkeet	26099,83	41218,23	56336,63	16548,24	0,00
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	26099,83	41218,23	56336,63	16548,24	0,00
Rakennukset ja rakennelmat	0,00	0,00	500,00	1000,00	1500,00
Koneet ja kalusto	97599,91	56950,83	75934,45	86631,63	72138,83
Muut aineelliset hyödykkeet	627,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	98226,91	56950,83	76434,45	87631,63	73638,83
Sisäiset osakkeet ja osuudet	285168,93	285168,93	285168,93	285168,93	285168,93
Muut osakkeet ja osuudet	60413,18	62512,83	88117,07	63182,89	73430,50
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	345582,11	347681,76	373286,00	348351,82	358599,43
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	469908,85	445850,82	506057,08	452531,69	432238,26
Aineet ja tarvikkeet	558396,84	535010,60	530293,03	496767,50	525927,09
Vaihto-omaisuus yhteensä	558396,84	535010,60	530293,03	496767,50	525927,09
Myyntisaamiset	380530,42	580224,08	490067,23	518212,16	439929,27
Muut saamiset	205914,94	225632,94	225469,72	203298,97	182126,44
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	586445,36	805857,02	715536,95	721511,13	622055,71
Rahat ja rahoitusarvopaperit	539734,08	307143,21	300302,86	305461,76	349891,81
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1684576,28	1648010,83	1546132,84	1523740,39	1497874,61
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2154485,13	2093861,65	2052189,92	1976272,08	1930112,87

VASTATTAVAA					
Osakepääoma	2522,82	2522,82	2522,82	2522,82	2522,82
Kertyneet voittovarot	1568851,66	1497790,18	1384403,84	1394405,54	1320879,71
Tilikauden tulos	239198,22	217361,48	275550,34	182198,30	243525,83
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	1810572,70	1717674,48	1662477,00	1579126,66	1566928,36
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	4092,00	8184,00
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0,00	0,00	0,00	4092,00	8184,00
Ostovelat	131270,78	191466,04	203889,85	262353,54	192412,78
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	212641,65	184721,13	185823,07	130699,88	162587,73
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	343912,43	376187,17	389712,92	393053,42	355000,51
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	343912,43	376187,17	389712,92	397145,42	363184,51
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2154485,13	2093861,65	2052189,92	1976272,08	1930112,87

Liite 8 – Yritys X:n prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset tarkastelujaksolla

Yritys X:n prosenttilukumuotoiset tuloslaskelmat

	2020	2019	2018	2017	2016
LIKEVAIHTO	100%	100%	100%	100%	100%
Liiketoiminnan muut tuotot	0.05%	0.13%	0.20%	0.20%	0.15%
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100.05%	100.13%	100.20%	100.20%	100.15%
Aine- ja tarvikekäyttö	-74.48%	-76.43%	-75.13%	-75.65%	-74.41%
Ulkopuoliset palvelut	-0.07%	-0.02%	-0.06%	-1.18%	-0.84%
Henkilöstökulut	-12.67%	-11.28%	-11.99%	-11.44%	-11.32%
Liiketoiminnan muut kulut	-6.01%	-5.98%	-5.89%	-6.05%	-5.51%
KÄYTTÖKATE	6.81%	6.41%	7.14%	5.89%	8.06%
Suunnitelman mukaiset poistot	-0.93%	-0.66%	-0.82%	-0.74%	-0.55%
LIKETULOS	5.87%	5.75%	6.32%	5.15%	7.51%
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	0.03%	0.09%	0.11%	0.10%	0.12%
Muut korko- ja rahoitustuotot	0.04%	0.01%	0.07%	0.10%	0.07%
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-0.02%	0.00%	0.00%	0.00%	-0.01%
Sijoitusten ja rahoitusarvopaperien arvonaletumiset	-0.04%	-0.49%	0.33%	-0.22%	-0.66%
Välittömät verot	-1.20%	-1.21%	-1.34%	-1.12%	-1.57%
NETTOTULOS	4.69%	4.15%	5.50%	4.00%	5.45%
KOKONAISTULOS	4.69%	4.15%	5.50%	4.00%	5.45%
TILIKAUDEN TULOS	4.69%	4.15%	5.50%	4.00%	5.45%

Yritys X:n prosenttilukumuotoiset taseet

	2020	2019	2018	2017	2016
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut aineettomat hyödykkeet	1.21%	1.97%	2.75%	0.84%	0.00%
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	1.21%	1.97%	2.75%	0.84%	0.00%
Aineelliset hyödykkeet					
Rakennukset ja rakennelmat	0.00%	0.00%	0.02%	0.05%	0.08%
Koneet ja kalusto	4.53%	2.72%	3.70%	4.38%	3.74%
Muut aineelliset hyödykkeet	0.03%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	4.56%	2.72%	3.72%	4.43%	3.82%
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset					
Sisäiset osakkeet ja osuudet	13.24%	13.62%	13.90%	14.43%	14.77%
Muut osakkeet ja osuudet	2.80%	2.99%	4.29%	3.20%	3.80%
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	16.04%	16.60%	18.19%	17.63%	18.58%
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	21.81%	21.29%	24.66%	22.90%	22.39%
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus					
Aineet ja tarvikkeet	25.92%	25.55%	25.84%	25.14%	27.25%
Vaihto-omaisuus yhteensä	25.92%	25.55%	25.84%	25.14%	27.25%
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	17.66%	27.71%	23.88%	26.22%	22.79%
Muut saamiset	9.56%	10.78%	10.99%	10.29%	9.44%
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	27.22%	38.49%	34.87%	36.51%	32.23%
Rahat ja rahoitusarvopaperit	25.05%	14.67%	14.63%	15.46%	18.13%
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	78.19%	78.71%	75.34%	77.10%	77.61%
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100%	100%	100%	100%	100%

VASTATTAVAA					
OMA PÄÄOMA					
Osakepääoma	0.12%	0.12%	0.12%	0.13%	0.13%
Kertyneet voittovarot	72.82%	71.53%	67.46%	70.56%	68.44%
Tilikauden tulos	11.10%	10.38%	13.43%	9.22%	12.62%
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	84.04%	82.03%	81.01%	79.90%	81.18%
VIERAS PÄÄOMA					
Pitkäaikainen vieras pääoma					
Muut pitkäaikaiset velat	0.00%	0.00%	0.00%	0.21%	0.42%
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0.00%	0.00%	0.00%	0.21%	0.42%
Lyhytaikainen vieras pääoma					
Ostovelat	6.09%	9.14%	9.94%	13.28%	9.97%
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	9.87%	8.82%	9.05%	6.61%	8.42%
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	15.96%	17.97%	18.99%	19.89%	18.39%
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	15.96%	17.97%	18.99%	20.10%	18.82%
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100%	100%	100%	100%	100%

Liite 8 – Käytettyjen tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto-%	=	$\frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella}}$	*100
Liiketulos-%	=	$\frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	*100
Myyntikate-%	=	$\frac{\text{Myyntikate}}{\text{Liikevaihto}}$	*100
Myyntikate	=	$\begin{aligned} &+ \text{Liikevaihto} \\ &- \text{Ostot tilikauden aikana} \\ &- \text{Alkuvarasto} \\ &+ \text{Loppuvarasto} \end{aligned}$ Myyntikate	
Omavaraisuusaste-%	=	$\frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakot}}$	*100
Quick Ratio	=	$\frac{\text{Rahoitusomaisuus - osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakot}}$	
Ostovelkojen kiertoaika, pv	=	$\frac{365 * (\text{Ostovelat} + \text{sisäiset ostovelat})}{\text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut (12 kk)}}$	
Myyntisaamisten kiertoaika, pv	=	$\frac{365 * (\text{Myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset})}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$	
Vaihto-omaisuuden kiertoaika, pv	=	$\frac{365 * \text{Aine- ja tarvikevarasto}}{\text{Aine- ja tarvikekäyttö (12 kk)}}$	
Liikevaihdon muutos-%	=	$\frac{\text{Liikevaihto (12 kk)} - \text{Liikevaihto (edelliset 12 kk)}}{\text{Liikevaihto (edelliset 12 kk)}}$	*100